

บทที่ ๔

การปรับใช้หลักชั้นดิธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวประชาชน ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี

การวิจัยเรื่องประยุกต์ใช้หลักชั้นดิธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุราเมรัยของชาวตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

๔.๑ พฤติกรรมการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี

การศึกษานี้ ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี มีความชุกของการมีปัญหการดื่มสุราในระดับสูงจำนวนเกินครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเป็นเพศชาย การมีชีวิตสมรสที่ไม่ประสบผลสำเร็จและการมีรายได้ต่ำ เป็นปัจจัยที่สำคัญนอกจากนี้ ปัจจัยด้านอาชีพ เช่น การเคยประกอบอาชีพหลายอย่าง และปัจจัยด้านทัศนคติในทางที่ตีต่อการดื่มล้วนส่งผลต่อการเกิดปัญหาเช่นกัน แต่มีปัจจัยป้องกันการเกิดปัญหการดื่มสุราที่พบอยู่สองปัจจัย คือ การเป็นโสด และประเภทการทำงานก่อสร้าง ทั้งนี้ คนงานก่อสร้างที่ดื่มสุราและมีปัญหาหรือติดสุรา มักเริ่มดื่มตั้งแต่อายุน้อยดื่มนาน และชอบดื่มช่วงเวลาก่อนหรือระหว่างทำงานมากกว่าผู้ที่เคยดื่ม แต่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการดื่ม โดยผู้ที่ดื่มที่ให้เหตุผลการดื่มว่าเป็นเพราะ “อยากลอง” มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับการมีปัญหในขณะให้ผู้ให้เหตุผลว่า “ดื่มเพราะเข้าสังคม” มักไม่เกิดปัญหาจากการดื่มสุรา แต่อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ภูมิลำเนา หรือระยะเวลาจะมีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหการดื่มสุรา

การมีปัญหการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูงมาก โดยพบมากกว่าประชากรโดยทั่วไปถึงสองเท่า กล่าวคือ จากการคาดการณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ พบว่า ประชากรของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี มีอายุตั้งแต่ ๑๒ ถึง ๖๕ ปี มีจำนวนมากขึ้น^๑

สาเหตุที่พบปัญหการดื่มสุราที่สูงในประชากรของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานีนั้น ไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่า เป็นเพราะสาเหตุใดที่ทำให้พบอัตราการดื่มที่สูงนี้หรือไม่อย่างไร แต่จากผลการศึกษาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่พบสูงสุดและมากที่สุดที่ส่งผลต่อการมีปัญหการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและทัศนคติส่วนบุคคล

^๑ สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ของชาวบ้านในตำบลตาตทองเอง หรือการประกอบอาชีพหรือการทำงานหนัก เนื่องจากพบปัจจัยจากการทำงานเพียงอย่างเดียวที่มีความสัมพันธ์ ไม่ใช่ปัจจัยเสี่ยงต่อการมีปัญหาการติ่มสุรา^๒

นอกจากนี้ เพศชาย มักมีความเกี่ยวข้องกับการติ่มมากกว่าเพศหญิง^๓ และการติ่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทองยังพบว่า ชาวบ้านในตำบลตาตทองที่เป็นเพศชาย มีการสูบบุหรี่และติ่มสุราถือว่าอยู่ในระดับมาก โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่าชาวบ้านในตำบลตาตทองที่เป็นผู้ชายมีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาจากการติ่มสุรามากกว่าชาวบ้านในตำบลตาตทองที่เป็นผู้หญิง นอกจากนี้ ชาวบ้านในตำบลตาตทองที่เป็นผู้ชายมักตั้งวงติ่มเหล้า ร้องเพลง หลังเลิกงานตอนเย็น ขณะที่ผู้หญิงจับกลุ่มนั่งคุยกัน^๔ สำหรับสาเหตุที่พบว่าผู้ชายติ่มสุราได้มากกว่าเพศหญิง อาจเป็นได้จากทั้งวัฒนธรรม และพื้นฐานชีวภาพที่แตกต่างกันโดยเพศหญิงมีความแตกต่างกับเพศชาย ในปริมาณการติ่มสุรา และมีความเปราะบางต่อการเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น การทำลายตับ สมอง และหัวใจ รวมถึงการเกิดอุบัติเหตุจากการติ่มสุรามากกว่าเพศชาย^๕ นอกจากนี้การเป็นหม้าย หย่า หรือ การแยกกันอยู่กับคู่ครอง ครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นเนื่องจากอาจทะเลาะกันบ่อยครั้ง หรือไม่เข้าใจกัน มีความสัมพันธ์กับการมีปัญหาการติ่มและการติดยา อาจด้วยเพราะบุคคลดังกล่าวมีความเครียดได้ง่าย ย่อมส่งผลต่อสุขภาพจิต^๖ ทำให้ต้องติ่มสุรา เพื่อบรรเทาความตึงเครียด หรือ อาจเป็นเพราะผลจากการมีปัญหาจากการติ่มสุราเอง ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตคู่อย่างประสบความสำเร็จได้ในกรณีการหย่าหรือ แยกกันอยู่ ทั้งนี้ การเป็นโสดกลับเป็นปัจจัยป้องกันการมีปัญหาการติ่มสุรา อย่างไรก็ตามการศึกษาพบว่า ผู้ติดยาที่เป็นโสดจะมีการปรึกษาปัญหาการติ่มกับบุคคลใกล้ชิดได้น้อยกว่าผู้ที่เคยแต่งงาน^๗ จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเป็นโสดสามารถป้องกันการมีปัญหาจากการติ่มสุราได้ แต่การมีคู่ครองจะทำให้สามารถปรึกษาปัญหาการติ่มกับคนใกล้ชิดได้มากกว่าหากมีการปัญหาติ่มสุรา

การมีรายได้ที่น้อย มีความสัมพันธ์กับการมีปัญหาการติ่มสุราได้โดยมีลักษณะเหมือนกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ว่า ไม่สามารถทราบได้ว่า ปัจจัยหรือผลใดเกิดก่อนหรือหลัง หรือแท้จริงแล้ว อาจเป็นผลที่เป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน หรือ มีปัจจัยอื่นบางอย่างที่พบร่วมกัน กล่าวคือ การมีรายได้น้อย อาจทำให้เกิดความเครียด และทำให้ต้องพึ่งการติ่มสุราเพื่อบรรเทาความเครียด ในขณะเดียวกัน การติ่มสุราทำให้ต้องใช้จ่ายเงินไปเพื่อซื้อสุราหรือของมีค่าเหล่านี้มากขึ้น ส่งผลให้ไม่สามารถเก็บเงินไว้ใช้จ่ายได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวบ้านในตำบลตาตทอง มีรายจ่ายจากการซื้อสุรามาเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา คือ การซื้ออาหาร การเดินทาง ค่าอุปโภคและสาธารณูปโภค^๘

^๒ เรื่องเดียวกัน

^๓ สัมภาษณ์ อภิชาติ นันทะกลาง ผู้ใหญ่บ้านตาตอั้ง ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

^๔ สัมภาษณ์ สมจิตร รัตนกุล ชาวบ้านใหม่ไพรทอง ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

^๕ เรื่องเดียวกัน

^๖ อ้างแล้ว

^๗ สัมภาษณ์ ยุวดี เดชแก้ว ชาวบ้านตาตทอง ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๘ สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดื่มสุรามีผลสำคัญต่อการมีปัญหาการดื่มสุรา จากการศึกษานี้ยังพบว่า ผู้ที่มีทัศนคติไปในทางที่ดีต่อการดื่มสุรา เช่น คิดว่าการดื่มช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ จะมีผลทำให้เกิดปัญหาจากการดื่มสุราได้มากกว่า อันเป็นผลที่ตรงไปตรงมา หากคนเรามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด ย่อมจะกระทำสิ่งนั้นมากขึ้น ในทางกลับกันอาจเป็นไปได้เช่นกันว่า ผู้ที่ดื่มสุราอาจพยายามคิดหาข้อดีของการดื่มสุรา เพื่อให้การดื่มสุราของตนสมเหตุสมผล จึงพยายามที่จะคิดถึงการดื่มสุราไปในทางที่ดี เป็นต้น สำหรับผู้ที่เคยดื่มสุรา พบว่า การดื่ม เพราะอยากลองมีแนวโน้มที่จะทำให้ติดหรือมีปัญหา จากการดื่มได้มากกว่าผู้ที่ดื่มแต่ไม่ได้เพราะอยากลอง^๙ สอดคล้องกับสมัย บุชาอินทร์ ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง ที่ให้เหตุผลที่ดื่มในครั้งแรก คือ อยากลองเช่นกัน การอยากลองนี้บ่งบอกถึงลักษณะบุคลิกของผู้ที่มีปัญหาการดื่มสุราที่ชอบความแปลกใหม่ อยากลองสิ่งที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน อันเป็นลักษณะบุคลิกที่เสี่ยงต่อการติดสุราหรือสารเสพติดอื่นๆ นอกเหนือจากบุคลิกภาพแบบที่มีความรู้สึกยอมรับตนเองต่ำและไม่สามารถต้านทานอำนาจผู้อื่นได้ ที่พบได้ในผู้ดื่มสุราเช่นกัน ในทางกลับกัน ผู้ที่ดื่มสุราและบอกว่าสาเหตุการดื่มเพื่อเข้าสังคม กลับมีปัญหาการดื่มสุราน้อยกว่าผู้ที่ดื่มแต่ไม่ได้ดื่มเพื่อเข้าสังคม แสดงให้เห็นว่า การดื่มเพียงเพื่อเข้าสังคมนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดผลเสียในแง่ทำให้ติดหรือมีปัญหาการดื่มสุรามากนัก^{๑๐}

สรุปได้ว่า ผู้ชายในตำบลตาตทองมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มสุราเป็นอย่างมาก สำหรับปัจจัยที่ทำให้ผู้ชายสุราเพราะสาเหตุมาจากความไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส รายได้น้อยกว่าหนึ่งหมื่นสองพันบาท หรือ เคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มดื่มตั้งแต่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ดื่มมานานเกินห้าปี หรือมักจะดื่มช่วงก่อนหรือระหว่างการทำงาน เพื่อป้องกันโอกาสที่จะเกิดปัญหาจากการดื่มสุราในบุคคลที่มีปัจจัยเหล่านี้ต่อไป

นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการดื่มสุรา อาจเป็นกุญแจสำคัญเพื่อช่วยแก้ไขสำหรับผู้ที่มีปัญหาการดื่มหรือติดสุราแล้ว โดยการใช้เทคนิคการสร้าง แรงจูงใจ หรือ การให้ความรู้เบื้องต้นถึงโทษของการดื่ม โดยเฉพาะผลกระทบด้านร่างกาย ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการทำงานก่อสร้างนี้ และทำให้ทำได้

๔.๒ แรงจูงใจในการดื่มสุราชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

แรงจูงใจในการดื่มสุราชาวบ้านในตำบลตาตทองเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจจะมีผลที่ทำให้มนุษย์มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน รวมถึงทัศนคติ ความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม สภาพทางภูมิศาสตร์ พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม เหล่านี้ทำให้บุคคลมีการเลือกที่จะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ต่างกันและตัดสินใจที่จะดื่มสุราหรือไม่ ดื่มในเวลาใด ดื่มกับใคร ดื่มในปริมาณเท่าใด และดื่มสุราประเภทใด

การนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้จึงจำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการดื่มสุรา ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มสังคม และปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

^๙ สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาตราชูราษฎร์สมบูรณ์ ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

(๑) ปัจจัยทางวัฒนธรรม

บทบาทของวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการดื่มสุรานั้น นับว่ามีอยู่ไม่น้อย ด้วยวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างหลักที่กำหนดแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล บุคคลจะเลือกดื่มอะไร จะดื่มในเวลาใด ดื่มกับใคร และจะดื่มในปริมาณมากเท่าใด วัฒนธรรมจะมีอิทธิพลในการกำหนดกรอบความนึกคิด ตัดสินใจ เริ่มจากคนในวัฒนธรรมนั้นยึดถือหรือมีปรัชญาในชีวิตอย่างไร เช่น ชีวิต คือ ความสุขสบาย ในชาตินี้ หรือชีวิต คือ ความสงบ สิ่งไหน คือ ความดีงาม สิ่งไหนเป็นการกระทำที่น่าอับอาย ตัวปรัชญาชีวิตนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การพิจารณาปรัชญาชีวิตอาจดูได้จากการให้คุณค่าของสังคมต่อเป้าหมายชีวิต หรือต่อพฤติกรรม เช่น บุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตต้องเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ก้าวหน้ามั่นคง มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง เป็นต้น^{๑๑}

การเปลี่ยนคุณค่าของสังคมต่อเป้าหมายชีวิตในอดีตของชาวตำบลตาตอง คือ การที่คนอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนอย่างสงบ ผูกพันกันในเชิงญาติมาสู่การให้คุณค่าทางการเป็นเจ้าของวัตถุต่างๆ เพื่อแสดงถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนระบบค่านิยม ทศนคติ และแบบแผนการดำเนินชีวิต สุรามิได้ถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรมและความสนุกสนานในช่วงเทศกาล แต่สุราถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องแสดงฐานะทางเศรษฐกิจด้วย ซึ่งสุราต่างประเทศจะถูกใช้ในบทบาทเช่นนี้มากกว่าสุราที่ผลิตในประเทศไทย เมื่อระบบการให้คุณค่าแก่สุราเปลี่ยนไปเช่นนี้ ย่อมเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการดื่มสุราให้มากขึ้น สามารถบริโภคได้ในช่วงที่ไม่ใช่เทศกาล และจะดื่มในปริมาณที่สูงขึ้นก็ได้ ดังนั้น การใช้วัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการดื่มสุรา นอกจากการใช้ภาพความเป็นต่างชาติแล้ว ยังใช้ภาพแห่งความเป็นไทยตามกระแสอนุรักษ์นิยมด้วย

(๒) ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มสังคม

กลุ่มสังคมพื้นฐานหลักคือ ครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มพื้นฐานที่สำคัญ เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาดื่มสุรา มีแนวโน้มที่จะดื่มสุรามากกว่า ครอบครัวที่บิดาเป็นผู้ติดสุราเรื้อรังจะมีผลต่อบทบาทและความสัมพันธ์ในครอบครัว บุตรจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และดื่มสุรา แต่ถ้าหากครอบครัวที่มารดาเป็นผู้ติดสุราเรื้อรัง ผลกระทบที่เกิดกับเด็กจะรุนแรงมากกว่า เนื่องจากบทบาทของมารดาในการดูแลบุตรไม่สามารถจะยกเลิกหรือละเว้นเช่นบิดา เด็กจึงมีแนวโน้มที่จะถูกทารุณกรรมและถูกละเลยได้สูงกว่า รวมทั้งเด็กในครอบครัวเหล่านี้จะมีการเลียนแบบการบริโภคสุราจากบิดามารดาด้วย^{๑๒}

นอกจากครอบครัวจะเป็นกลุ่มสังคมแรกที่จะเป็นตัวแบบโดยตรงในการดื่มสุราแก่เด็กแล้ว ระบบการคิดและรูปแบบการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตก็จะเป็นกรอบการตัดสินใจดื่มสุราของเด็กด้วย เช่น มีระบบคิดที่ดื่มสุราเพื่อสุขภาพ เพื่อสังคม หรือเพื่อคลายทุกข์ เป็นต้น

กลุ่มสังคมกลุ่มที่สองที่สำคัญคือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งผลการศึกษาสาเหตุของการดื่มสุราในเยาวชนพบว่า ส่วนใหญ่มาจากเพื่อนชวน ตามเพื่อน และอยากทดลอง เป็นต้น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนจะมีมากในช่วงวัยรุ่น

^{๑๑} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน

นอกจากกลุ่มเพื่อนแล้ว ตัวแบบต่างๆที่บุคคลยึดถือก็เป็นการส่งผลต่อการตัดสินใจดื่มสุราเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวแบบในกลุ่มวัยรุ่น หรือในกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มผู้ที่ทำงานแล้ว หรือแม้แต่ชนชั้นสูงในสังคมก็จัดว่าเป็นตัวแบบได้เช่นกัน พฤติกรรมของตัวแบบเหล่านี้อาจจะส่งผลให้เกิดการบริโภคสุรามากขึ้นหรือน้อยลง หรือเปลี่ยนรูปแบบการบริโภคก็ได้เช่นกัน

(๓) ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของบุคคลก็มีผลต่อการดื่มสุรา สำหรับผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนโยนหรือเก็บกด มีแนวโน้มที่จะใช้สุราเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาหรือความคับข้องใจ นอกจากนี้ ผู้ที่มีระดับความนับถือตนเองต่ำ มีความรู้สึกแปลกแยกสูง จะมีแนวโน้มใช้สุราเพื่อลดความวิตกกังวลและความหวาดกลัวว่าจะทำอะไรล้มเหลว ความผิดปกติทางกาย ความเจ็บป่วยบางอย่างอาจส่งผลให้มีการดื่มสุรา ไม่ว่าจะเป็นรูปของยาตอง หรือในรูปของสุรา ถ้าเป็นในรูปยาตองเนื่องจากเชื่อว่าเป็นยารักษาโรค ผู้ดื่มยาตองส่วนมากจึงเป็นสตรี แต่การดื่มยาตองในผู้ชายจะเป็นไปเพื่อการเจริญอาหารหรือการเพิ่มกำลังวังชาให้ร่างกายแข็งแรง ดังนั้น ความเชื่อของบุคคลก็มีอิทธิพลต่อการดื่มสุรา เช่น ความเชื่อในการดื่มเหล้าองุ่น เพื่อเพิ่มความแข็งแรง การดื่มเหล้าองุ่นก็ต้องดื่มพร้อมกับสุรา เป็นต้น^{๑๓}

๔.๒.๑ แรงจูงใจภายใน

มนุษย์ประกอบไปด้วย ๒ ส่วน คือ ร่างกายส่วนหนึ่ง จิตใจส่วนหนึ่ง กล่าวโดยย่อคือ มนุษย์และสัตว์มีส่วนประกอบ ๒ อย่าง คือ กาย กับ จิต กายทำหน้าที่สนองตอบพลังแห่งจิต จิตทำหน้าที่คิดและสั่งให้กายทำตามสำนวนไทยจึงกล่าวว่า จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว เพราะพฤติกรรมทางวาจาและพฤติกรรมทางกายทั้งหมด ล้วนมาจากจิตทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่า จิตจึงมีความสำคัญต่อความเป็นไปของกาย เพราะเป็นผู้กำหนด ดังพระคาถาที่มานิเทศในชุดกนิยธรรมบท ว่า

ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทษประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกข์ย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริต ๓ อย่างนั้น เหมือนล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค ผู้ลากาเวียนไปอยู่ ฉะนั้น ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจถ้าบุคคลมีใจผ่องใส กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม สุขย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะสุจริต ๓ อย่าง เหมือนเงามีปกติไปตามตัว ฉะนั้น สัตว์โลกอันจิตย่อมนำไป ย่อมกระเสือกกระสนไปเพราะจิต สัตว์ทั้งหมดทีเดียว ย่อมเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คือ จิต ดังนี้

ในพระคานี พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงชี้ให้เห็นความสำคัญของจิต ทั้งฝ่ายที่เป็นอกุศลและฝ่ายที่เป็นกุศล คำว่า จิต นั้น เป็นคำที่ใช้ในอภิธรรมเป็นส่วนมาก ในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก ใช้คำว่า มโน มนัส แทน คำว่า จิต การที่คนเราจะพูดจะทำสิ่งใดลงไป ก็สืบเนื่องมาจากจิตนั่นเอง เพราะจิตเป็นผู้สั่งให้กายทำหรือพูดตามความประสงค์ของตน เช่นคนที่มีจิตเป็นอโลภะมูลเหตุ คือ ความไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ก็จะแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น ผู้ที่มีจิตเป็นโทสะมูลเหตุ ก็จะเป็นผู้มีความกรุณาปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยากด้วยความช่วยเหลือจากเขา หรือผู้ที่มีจิตเป็นโมหะมูลเหตุ คือ มีความไม่หลงเพราะอวิชชาเป็นเหตุ เขาเป็นผู้มีวิชาความรู้ว่า สิ่งใดควรไม่ควรจะเป็นการรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมได้ ซึ่งทำให้ประสบความสุขในชีวิต^{๑๔}

^{๑๓} สัมภาษณ์ ยงยุทธ สรวงศิริ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไทรทอง ตำบลตาตอง อำเภอสรีราช จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตอุดมกิจ รองเจ้าคณะอำเภอสรีราช จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ส่วนแรงกระตุ้นที่มาจากภายใน ก็เนื่องมาจากจิตเขาเหมือนกัน เมื่อใดจิตเขาประกอบด้วยความโลภ เมื่อนั้นเขาย่อมคิดที่จะเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยไม่คิดถึงความถูกต้องชอบธรรม จิตดวงนี้จึงส่งผลให้ร่างกายกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือบางคนที่มีจิตประกอบด้วยโทสะมีความโกรธ ความอาฆาต ความพยาบาท เมื่อไม่สามารถควบคุมได้ ก็ทำให้ร่างกายต้องไปฆ่าผู้อื่น ไปปล้นทรัพย์ผู้อื่น แล้วเขาก็ต้องกลายเป็นอาชญากรไปในที่สุด หรือผู้ที่มีจิตประกอบด้วยโมหะ ความหลง ย่อมกระทำในสิ่งที่ผิดทำนองครองธรรมได้^{๑๕}

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แท้จริงแล้ว ลักษณะของความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นอาการที่เกิดจากภายใน ความต้องการที่จะได้มาและให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ อันเกิดจาก รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เกิดเวทนา ความรู้สึก ความอยากได้เกิดขึ้น นำไปสู่ความเห็นผิด ขาดการยับยั้ง ซึ่งจะทำให้บุคคลประพฤติดันจะนำมาซึ่งความเดือดร้อนต่อตนเอง และสังคมโดยรวม

๔.๒.๒ แรงจูงใจภายนอก

คน คือ สัตว์เมืองชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคม มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในทุกขณะตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวาระสุดท้าย และย่อมเป็นธรรมดาที่เราจะมีสภาวะของใจที่เคลื่อนไหวไปตามกระแสแห่งวงล้อมความสัมพันธ์ของคนด้วยกัน นับตั้งแต่พ่อแม่พี่น้อง เพื่อนฝูงครูอาจารย์ หรือคนอื่น ๆ ที่ต้องพบปะเกี่ยวข้องในช่วงเวลาของชีวิต เราปฏิเสธไม่ได้ว่าคนในสังคมนั้นมี ๒ ประเภท คือ คนดีกับคนไม่ดี คนดีคือคนที่มีความดี เก็บรักษาความดีไว้กับตนได้ ส่วนคนไม่ดี ก็คือคนที่เสื่อมไปจากความดี ตายไปจากความดี หรือเรียกว่า คนพาล^{๑๖}

การเลือกคบคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมากเพราะว่าการคบคนดีจะทำให้บุคคลที่คบมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้ไม่ประมาทในชีวิตเนื่องจากคนดีจะคอยชี้แนะในทางที่ดีและตักเตือนเมื่อเห็นว่าจะกระทำผิดอยู่เสมอ ในทางตรงข้ามถ้าคบคนไม่ดีก็ทำให้บุคคลผู้คบบนั้นเสื่อมเสียกลับกลายเป็นคนไม่ดีไปด้วย

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ทั้งหลายรอบตัวเรานั้น เราสามารถจะรู้เท่าทันจนสามารถป้องกันอันตรายจากสิ่งรอบตัวได้ ถึงจะไม่ทั้งหมดอย่างน้อยยังมีโอกาสเตรียมตัว เตรียมใจรับมือหรือแก้ไขได้ทันทั่วทั้งก็ด้วยวิธีการใส่ใจสังเกต ในเรื่องการไม่คบคนพาลนี้เราก็ต้องใส่ใจหมั่นสังเกตตรวจตราทั้งพาลภายนอกและพาลภายในโดยให้ตั้งข้อสังเกตว่าคนพาลมักกระทำสิ่งเหล่านี้ หรือสังเกตผลของการกระทำที่เกิดขึ้นกับตัวเราเองหรือแม้แต่คนอื่นที่เป็นพาล

เกี่ยวกับเรื่องวิธีสังเกตคนพาล มีปรากฏตั้งเรื่องของกิตติดาบส ซึ่งเป็นนักบวชสมัยก่อนพุทธกาล เดิมท่านเป็นบัณฑิตชาวเมืองพาราณสี สละสมบัตินักบวชเป็นดาบส ได้จาริกไปสำนักบำเพ็ญเพียรอยู่ในแคว้นกปิหะ ซึ่งเป็นถิ่นขาดแคลนอาหาร ท่านถึงกับต้องฉันทผลไม้ไม้ต่างอาหารเมื่อพระอินทร์ทรงทราบข่าวเกิดความเลื่อมใส จึงเสด็จไปประทานพรเพื่อให้ท่านได้อยู่ผาสุกยิ่งกว่าเดิม แต่ท่านเห็นว่าคนพาลเป็นตัวอุปสรรคที่แรงร้าย แทนที่จะรับพรให้บำรุงด้วยปัจจัยสี่ ก็ขอรับพรว่า “ขออาตมาอย่าได้พบเห็นคนพาล อย่าได้ยินข่าวคราวของคนพาล อย่าได้อยู่ร่วมกับคน

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พาล อย่าได้ทำกิจเกี่ยวข้องกับคนพาล และอย่าได้ชอบพอโอภาปราศรัยกับคนพาล”^{๑๗} พระอินทร์ทรงรู้สึกแปลกพระทัยยิ่งในเมื่อท่านขอรับพรอย่างนั้น จึงตรัสถามว่า “คนพาลนั้นได้ทำอะไรแก่พระคุณเจ้าเป็นเหตุใดหรือ พระคุณเจ้าจึงไม่ต้องการพบเห็นคนพาลโปรดบอกเหตุนั้นให้โยมทราบด้วย”^{๑๘} ท่านได้ชี้แจงเหตุถวายท้าวเธอว่า “คนพาลเป็นคนอ่อนปัญญา แนะนำสิ่งที่ไม่ควรแนะนำ ประกอบในสิ่งที่มีโทษระ การแนะนำในทางชั่วเป็นดีของคนพาล คนพาลแม้คนอื่นพูดดีก็โกรธ เขาไม่รู้จักอุบายแนะนำ การไม่พบเห็นคนพาลนั้นได้จึงดีนัก”^{๑๙}

นอกจากนี้ ภัยทั้งหลายและสิ่งที่เป็นอัปมงคลทั้งหมดล้วนมีต้นกำเนิดมาจากนิสัยพาลที่สามารถสังเกตเห็นได้ภายนอก จากพฤติกรรมที่กลับกลอกฉ้อฉล รังกายหน่ายเร็ว แสร้งยกยอสรรเสริญต่อหน้า ลบหลู่คุณความดีลับหลัง ไม่มีความจริงใจในการคบหา ชอบยุแหยงให้แตกแยกความสามัคคี ไม่มีเมตตา กรุณา ต่อผู้อื่น พลอยอิจฉาริษยาเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน คอยย่ำซ้ำเติมผู้ที่ทำผิดพลาด

ฉะนั้น การเลือกคบหาสมาคมกับคน จึงต้องรู้จักวิธีการสังเกตพฤติกรรม ถ้าได้คบคนที่ดีก็จะเป็นประโยชน์ เป็นเพื่อนที่พึ่งพากันได้ในยามยาก เป็นเพื่อนแท้ มีความจริงใจที่มีลักษณะพาลอาการเหล่านี้ก็จะบังเกิดแก่เรา เพราะคนพาลชอบชักนำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อมทั้งปวง

๔.๓ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

๔.๓.๑ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราอันเกิดแก่ตนเองของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุรานั้นมีมาก การดื่มสุรา จึงเป็นเรื่องที่ควรเลิก พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ^{๒๐} ท่านบอกไว้เพื่อให้เห็นเหตุผลว่า ควรจะโดยยกเอาพระพุทธรูปในคัมภีร์พระไตรปิฎกมาพิจารณากัน เพราะท่านได้แสดงไว้อย่างครบถ้วนพอเพียงที่ใครๆจะเห็นสมจริงว่าการดื่มสุราเป็นข้อควรงดเว้นจริงๆในพระไตรปิฎกดังกล่าวถึง การหมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาททานระบุมุทโษของสุราไว้ ๖ ประการ คือ เสียทรัพย์ สิ้นเงินตรา ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง ทำให้ไม่รู้จักอาย เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา ผู้วิจัยจะลำดับรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๘} อ้างแล้ว

^{๑๙} อ้างแล้ว.

^{๒๐} อ้างแล้ว.

๑) การดื่มสุรทำให้เสียทรัพย์ สิ้นเงินตรา

ข้อนี้เห็นจะไม่มีใครสงสัย เห็นกันอยู่แล้ว เพราะสุราเป็นสิ่งที่เราทำ กินเองไม่ได้เหมือนข้าวปลาอาหารอย่างอื่นถ้าใครซื้อมันเองก็ผิด กฎหมายเมื่อทำเองไม่ได้ก็จำเป็นต้องซื้อเขากินนี่แหละทางเสียทรัพย์บางคนอาจว่าเรากินเหล้าที่คนอื่นเลี้ยงไม่ เห็นจะต้องเสียเงินเสียทอง ถูกแล้วที่เขาดื่มเหล้าส่วนมาก หรือแทบทุกคน ก็มักจะเริ่มต้นด้วยการกินเหล้าฟรีทั้งนั้น คือถูกคนอื่นเขาขัดเหี้ยมให้ดื่ม จึงดื่ม แต่ครั้งฟรีไปๆ ไม่เท่าไรตัวก็ต้องซื้อดื่มเอง และนานเข้า ก็ต้องซื้อเลี้ยงคนอื่นด้วย เพื่อใช้หนี้เหล้าที่เขาได้ซื้อเลี้ยงเรา มา และก็เป็นการลงทุนไวสำหรับวันหน้าด้วย^{๒๑} เขาจะได้เลี้ยงเราบ้างนอกจากนั้น บางคนยังอาจว่า เราดื่มแต่น้อย พอเจริญอาหารไม่เห็นจะทำให้ลมจมอะไร นี่ก็ถูกอีก แต่อย่าลืมว่ามากย่อมมาจากน้อยถ้าเราซดหลุมฝังตัวเอง วันหนึ่งลืกลีบหนึ่ง ทานก็บอกว่า ไม่เป็นไรถูกพรุ่งนี้อีกลืบหนึ่ง ทานก็บอกว่าไม่เป็นไรอีกถูกอีกมะรืนนี้อีกลืบหนึ่งทานก็ว่าไม่เป็นไรก็ถูกอีกแต่ถ้าซดลงวันละลืบไม่รู้จักหยุดถึงทานจะบอกว่า ไม่เป็นไรๆ ทุกวันก็ตาม นานเข้า หลุมนั้นก็ลืกลืบๆ อาจถึง ๑๐๐ ลืบ ๒,๐๐๐ ลืบ และการขึ้นจากหลุมนั้น ทานอาจจะต้องใช้บันไดพาดก้าวขึ้นเองไม่ได้ง่ายๆ เหมือนแต่ก่อน และถ้าขึ้นซดลืกลืบไปอีกเพียงวันละลืบๆ เท่านั้นทานก็จะไม่มีทางขึ้นจาก หลุมนั้นได้เลยแม้ปากทานจะบอกว่า ไม่เป็นไรๆ ก็ตามและก็ไม่แน่ว่าผู้อื่นจะสามารถช่วยทานได้ สิ่งที่แนที่สุดมีอยู่อย่างหนึ่ง คือ หลุมนั้นจะกลายเป็นหลุมฝังศพของทานเองเรื่องดื่มเหล้าก็เหมือนกันนั่นแหละ ทานเพราะคนหลงกรรมของตัวเองว่าไม่เป็นไรๆ นั้นแหละ พิณาสลม จมไปนับไม่ถ้วนแล้ว เพราะโทษการดื่มสุรา^{๒๒}

๒) การดื่มสุราก่อให้เกิดความทะเลาะวิวาท

การก่อความทะเลาะวิวาท หรือการชกต่อยกันนั้น โดยส่วนมากมาจากสาเหตุการเมาเหล้า ทานคงจะเคยเห็นมาบ้าง คนที่ดื่มเหล้า แล้วชอบชวนทะเลาะไม่เลือกหน้าเมาเหล้าแล้วตะโกนดาไครๆ ตามตรอกตามซอยแล้วเอนายมาด่าว่าสาตเสียเทเสียเมาเหล้าแล้วพูดวนลลามผู้หญิงไม่ว่า ลูกเขาเมียใครมาเหล้าแล้วทำชกทำตอย แม่กับเด็กๆ ปูนลูกปูนหลานหรือเมาเหล้าอวดดี ทำดีกับพระทั้งวัดแล้วก็มีบางคนพลอยเห็นว่า เหล้าเป็นของวิเศษ ทำให้คนกล้าที่ว้าเหล้าทำให้คนกล้านั้นเป็นความจริง^{๒๓} พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ตรัสว่าเหล้าทำให้คนฉลาด แต่ตรัสว่าเหล้าเป็นเหตุก่อวิวาทเราลองมาพิจารณากันดูอย่าง

^{๒๑} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาตอง เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูสุตอุดมกิจ รองเจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นิศานารถ โชคเกิด ชาวบ้านวังโป่ง วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

เป็นกลางว่าความกล้าที่เราได้รับจากเหล่านั้นใช่ได้จริงหรือไม่ความกล้าเป็นคุณสมบัติพิเศษอย่างหนึ่งของคน ใครมีไวแล้วดีกว่าความซื่อสัตย์ตาขาว แต่วาเมื่อเรามีความกล้าแล้วจะต้องมีสิ่งหนึ่งคอยกำกับ หรือควบคุม เพื่อให้ความกล้านั้นแสดงออกในทางที่ไม่เป็นโทษเหมือนดาบคมก็ต้องมีฝัก จึงจะไม่มีอันตรายสิ่งกำกับกับความกล้า ได้แก่คุณธรรมที่เรียกว่าสติความระลึกได้กล้า - มีสติ จึงเรียกว่า กล้าหาญกล้าโดยไม่มีสติกำกับ เขาเรียกว่าความบ้าบิ่น ไม่ใช่ความกล้า คนเรามักจะเข้าใจผิดเอาความบ้าบิ่นมาเป็นความกล้า^{๒๔} คือเห็นใครทำอะไรได้ เกินกว่าคนสามัญก็ยกกันว่ากล้าความจริง การทำอะไร ผิดจากคนสามัญนี้อาจทำไปโดยฤทธิ์อย่างอื่นก็ได้ คนที่ทำอะไรแผลงๆเลยขีด คนสามัญเราก็ก็นึกกันทั่วไป และก็รู้จักกันอยู่แล้วว่า ไม่ใช่คนดีพิเศษเสมอไปที่นี่เหล่าที่คนดีมี เขาไปนั้น เป็นเครื่องทำลายสติคือทำให้สติฟุ้งเฟ้อ สลัดตัว และหมดสภาพที่เป็นตัวของตัวเองคนเราพอสติฟุ้งเฟ้อไปแล้ว ก็ทำอะไรแผลงๆได้ทุกคน ถ้าเราจะถือว่าการทำเช่นนั้นเป็นความกล้าที่ดีแล้ว ก็นับว่าเป็นการเข้าใจผิด เพราะความกล้า เช่นนั้นไม่มีประโยชน์อะไรเลยแก่ชีวิตของเราและแก่ใครๆ นอกจากเป็นทางนำความร้าวรานมาสู่สังคมเท่านั้น รวมความแล้วเหล่าแทนที่จะทำให้ผู้ดีเป็นคนกล้าดังที่บางคนชอบอ้าง แต่กลับทำให้ ผู้ดีมีจนมาแล้วชอบพูดพลาหมกวนใจคนอื่นและเข้าใจผิดในตัวเองว่า เป็นผู้มียุทธศาสตร์กตาดเดช เหมือนมนุษย์ทั้งหลายกลายเป็นคนชอบก่อการทะเลาะวิวาท หลักฐานพยานมีอยู่ลงไปหนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวให้อ่านอยู่ แทบมีเว้นแต่ละวัน ว่ามาแล้วดีกันมาแล้วชกกัน มาแล้วชกต่อยกัน มีอยู่เสมอ^{๒๕}

๓) การดื่มสุราก็ให้เกิดโรค

การดื่มสุราก็ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บหลายอย่างตามมาหลายอย่างโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มีอยู่เป็นอันมาก ก็มีดังต่อไปนี้

- ๑) ทางเดินอาหารเหล้าทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ
๒. ทางระบบประสาท เหล้าทำให้มือสั่น ตามัวทำให้เกิดวิกลจริต ที่เรียกว่าบาพิษสุรา
- ๓) ระบบทางเดินโลหิตเหล้าทำให้เลือดคั่งทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าดื่มมากทำให้ชีพจรอ่อนลงเต้นระยะไม่เท่ากัน และสุดท้ายหมดสติ
- ๔) ต่อมไม่มีสาย เหล้าทำให้อักเสบเรื้อรังทำให้เกิดโรคเบาหวาน ปวดข้อ และเป็นโรคตับแข็ง

^{๒๔} สัมภาษณ์ ยงยุทธ์ สรรวงศิริ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไทรทอง วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ศรีสุพรรณ สว่างวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาดทองวิทยา ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

๕) ระบบการหายใจเหลาทำให้ผู้ดื่มหายใจชาลง ระยะไม่เท่ากัน อาจจะทำให้หัวใจวายเฉียบพลันได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคนความเกี่ยวกับเรื่องการดื่มสุราซึ่งเป็นปัญหาทางการแพทย์อยู่ทุกวัน^{๒๖} สรุปได้ว่าโรคติดสุรา มีอยู่ ๔ ประเภท คือ

๑) โรคเมาเหลา

๒) โรคไข้เหลา มีอาการสั่นตัว ผวาวาย มีไข้สูง ๓ - ๑๐ วันระแวงมองเห็นภาพลวงตา แลหวาดกลัว รู้สึกแปลกๆ คลายแมลงตอมไต่ผิวหนังอัตราการตาย

๓) โรคเหลาละลายประสาทไม่อยากกินอาหาร เห็นขาลิมตัววายพูดพลอย

๔) โรคเหลาละลายจิต มีอาการเหมือนโรคจิต มีความระแวงและสำคัญผิด เห็นและได้ยินสิ่งลวงตา ลวงหู บางครั้งทนไม่ได้ ต้องดาหรือออกหาทางประกอบ นอกจากนี้

๔) การดื่มสุราทำให้เสียชื่อเสียง

แน่นอนที่สุด ชื่อเสียงย่อมไม่มีแก่นสติพณเพื่อนซึ่งอาจทำความผิดได้ทุกประตูลบางคนอาจดื่มเพื่อสังคม คล้ายๆกับการสังคมคบหากัน จำเป็นต้องดื่มเหลา ไม่ดื่มไม่ได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดหรือเป็นการแก้ตัว ผมเคยพงทานผู้ใหญ่บรรยายมารยาท ในสังคมและเคยศึกษาจากตำราสังคมหลายเล่ม ไม่เคยพงหรือพบว่า การสังคมต้องดื่มเหลามี แต่สอนซ้ำๆ ซากๆ ว่า “จงอย่าดื่มสุรา ถ้าอดไม่ได้จริงๆ ก็จงดื่มให้น้อยที่สุดและเมื่อรู้สึกตัว ว่าเมาควรรีบปลีกออกจากสังคมเสีย”^{๒๗} มีแต่สอนกันอย่างนี้เหลาไม่ใช่แกนแห่งสังคมแน บางคนอาจความจำเป็นในการผูกมิตร จึงดื่มเหลาอาจว่าถ้าไม่ดื่มเหลา เราจะนับถือกันได้อย่างไร นี่ก็อีกแหละคนเลี้ยงเหลามีเพื่อนมากจริง เราอาจหาเพื่อนได้เป็นพันๆในชั่วโม่งเดียว แตนาเสียดาที่ว่า รุงเขา เหลาสร้างแล้ว มิตรภาพก็สร้างไปด้วย พอเมาแล้วก็มักจะปวารณา “น้องชายมีอะไรใช้พินะ อย่าเกรงใจ”^{๒๘} แต่รุ่งเขาพูดกันไม่รู้เรื่อง ดุชิเพราะฉะนั้น เราตั้งสูตรได้ว่า มิตรที่ได้ด้วยเหลาก็เหมือนผ้าที่ย้อมด้วยขมิ้น สีดกเร็ว ต้องย้อมกันบ่อยๆ จึงจะได้สีเดิมผู้ที่ผูกมิตรด้วยเหลา ถ้าตัวตกอับลง ไม่มีเหลาให้เขากินเมื่อไร มิตรก็จะหายไปเมื่อนั้นเคยเห็นมาแล้วเป็นเหตุการณ์ที่เกิดใกล้กับตัวข้าพเจ้ามากคือทานผู้ซึ่งเคยเป็นเจ้ามือเลี้ยงเหลา ขนาดหนักผู้หนึ่งซึ่งบรรดาคอสุราทั้งหลายยกเป็น พี่ใหญ่ทีเดียว เกิดล้มป่วยลงอย่างหนักพอแสดงอาการหมดหวัง ที่จะเป็นเจ้ามือได้ต่อไปแล้ว

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๗} สัมภาษณ์ สุน สัตตะโส ชาวบ้านวังโป่ง ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อ วันที่

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน.

บรรดาสุรามีตรทั้งหลายซึ่งไม่เคยขาดบ้านแตกอน หายหน้าไปหมดเหลือแต่ผู้นับถือกันดว
วยใจแท้ๆ ไม่มีอะไรยอมคายนั่งกรอก ขาวกรอกน้ำให้เป็นอย่างนี้แหละทาน มิตรภาพใน
ขวดเหลา มันระเหยไคเมื่อเหลาหมดมิตรก็หมดด้วย^{๒๙}

๕) การดื่มสุราเป็นเหตุให้ทำนาอดสู

ข้อนี้ จจริงที่สุดอีกเหมือนกันใครๆก็เคยพบเคยเห็น คนเราเวลาปกติก็
เรียบร้อย จะออกจากบ้านแต่ละทีต้องกวาดชั้นเสื่อทางเกว กลีบไม้กระดิก จะพูดจากรู้จัก
รักษารูปร่างรักศักดิ์ไม่ไหใครดูถูก แต่ครั้นเมาแล้ว กลายเป็นคนละคนความคิดที่จะถนอม
เกียรติ และศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่รู้หายไปไหนเลยทำอะไรได้ทุกอย่าง ที่คนไม่เมาทำไม่ได้
ที่วาท่านาอดสูก็คือทำสิ่งนาอัปายา เช่น นอนกลางถนน นั่งลงบนที่โสโครก ถายอุจจาระ
ปัสสาวะและโก่งคออาเจียนในที่ทุกหนทุกแห่ง ปลอยปละกับการแต่งเนื้อแต่งตัว รวม
ความว "หมดตัว" ก็แล้วกัน^{๓๐} อยวาคะเสื่อผาเลย แม่แต่แขงขาตีนมือของตัวเอง ก็ปลอย
ทิ้งหมด มันเปความจริงที่ไมนาจะเสียเวลาอธิบาย เพราะเห็นกันอยู่ทั่วไปแล้วหวัคิตที่
ออกมาในขณะมึนเมานั้นเปหวัคิต ที่ไชการไมได้ มีไครมาเลาให้ฟงจำไมได้เสียแล้ว

จำได้แต่วว่า ขณะนั้น ขาพเจ้าเคยประจำอยู่ที่กองพลที่ ๔ นครสวรรค์ และก็
กำลังโดยสารรถลงมาจากเหนือ มีไครคนหนึ่ง สนทนามาในรถไฟมาเลาให้ฟงถึงหวัคิต
ของคณมาแท้จจริงไหเปน ของคณเลาก็แล้วกันและถาพาดพิงถึงทานผู้ใด ก็ขอโทษด้วย เล
ตามที่เขาเลา ครึ่งหนึ่ง ทางจังหวัดมีการสร้างถนน จากตัวจังหวัด ไปถึงอำเภอแห่งหนึ่ง
ครั้นทำถนนเสร็จเรียบร้อยแล้วก็สั่งไหคน งานเอารถบรรทุกหลักกิโลเมตร ไปปกตามราย
ทาง วิธีทำก็คือคณพวกพวกนี้จะต้องวัดระยะทาง ๑ ก.ม. และชุดหลุมปกหลักกิโลไว้แต่
ครั้นพนสายตานายไปแล้ว คณงานทั้งหมดก็พากัน ตกน้ำลอกันเสียเมาแอฟอเมาแล้ว ก็เกิด
ความคิดขึ้นมาแปลกๆ คณหนึ่ง เสนอความเห็นขึ้นวาท่านายสั่งไหปกหลักกิโล รายกัน
ออก ทางกัน ๑ ก.ม.นั้นไมถูก ผิดศีลธรรมเพราะเปนการทรมานหลักกิโล ให้พลัด พรากัน
เขาจะคุดกันบางก็ไมได้เปนบาปหนัก นายสั่งผิต คณะพรรคพวกเห็นจจริงด้วย มีมติเปนเอก
ฉันท ไชโยปกหลักกิโลรวม กันไว้ดีกว่าที่สุด เมื่อเสร็จแล้ว หลักกิโลสายนี้ ก็เลยพิกลไป
หมด บางทีเดินตั้งครึ่งวัน ก็ไมเจอ หลักกิโล แต่พอเจอเขาก็เห็นปกรวมกันไว้ เปนสิบลัก
ตั้งสลอนเหมือนปาซาฝรั่งครั้นสอบสวนไคความตามที่เขาเลามาแล้ว คือคณงาน พากันตกน้ำ
เสีย พอสมองพิกล งานก็พิการไปด้วยนา อดสูนักแลพอตา ลดลง เรียกลูกเขยวาทเพื่อน

^{๒๙} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาตราชูร์สมบูรณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม
๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ อานนท์ นนทนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนตาตทองพิทยาคม วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ลูกเขยสถาปนาตัวเองขึ้นเรียกพ่อตาวา ไอนองชายมีอยู่มไปในวงสุรา จะเกิดเหตุการณ์ที่มองดูแล้วไมนาเปน แต่ก็เป็นมาแล้ว^{๓๑} การทำงานผิดพลาดในบางครั้งก็ทำให้ชีวิตถึงแก่ความตายได้ หรือไม่กี่ปีก็พิการได้ เพราะเกิดจากความประมาท เหล่าทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ

๖) การดื่มสุราเป็นการบั่นทอนกำลังปัญญา

อานนท์ นนทนนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนตาดทองพิทยาคม ได้กล่าวถึงผู้ที่เข้าใจผิดอีกอย่างหนึ่งว่า สุราทำให้ปัญญาเปรี๊ยะปราชญ์หัวคิดแล่น บางคนอ้างตัวอย่างสุนทรภู่ กวีเอกของไทย ว่าแต่งกลอนได้ดีก็เพราะเหล้า มีชื่อเสียงเพราะเหล้า ซึ่งเป็นความเข้าใจและเป็นการอ้างที่ผิดจากความจริง ความจริง สติปัญญาของคน ได้มาจากการศึกษา คนกินเหล้ามาก เหล้าทำให้ปัญญาทึบ ถ้าเขาไม่ได้กินเหล้า สมองจะมีน้ำแต่ถ้ากินเหล้าเหล้าจะเข้า ไปกระตุ้นเส้นประสาทให้ความคิดแจ่มใสชั่วประเดี๋ยวหนึ่ง แล้วก็กลับทรุดหนักลงไปอีก คนดื่มสุราแล้วเลยควาเอาตรงที่เหล้ากระตุ้นประสาทนั้น ว่าเหล้าทำให้ปัญญาเปรี๊ยะปราชญ์เป็นการคิดถึงผลได้เพียง หยิบมือเดียว แต่ที่เสีย ไปตั้งกองไม่พุดถึงการที่อ้างสุนทรภู่เป็นตัวอย่างว่า แต่งกลอนได้ดีเพราะเหล้าและมีชื่อเสียงเพราะเหล้า นั้น ผิดถนัดอ่านประวัติสุนทรภู่เถอะฉบับของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และฉบับของ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ แสดงไวชัดเจนว่าสุนทรภู่เป็นนักแต่งกลอนก่อนกินเหล้าไม่ใช่มกินแล้วจึงแต่งเปนจะว่าสุนทรภู่ได้ปัญญามาจากเหล้าได้อย่างไรและเหล้าไม่ได้ทำให้ชื่อเสียงของสุนทรภู่ดีขึ้นเลย ตรงข้ามเหล้าทำให้สุนทรภู่ลำบากยากเข็ญมาก แล้วทำให้สุนทรภู่ต้องติดคุกติดตะรางเหล้าทำให้สุนทรภู่ถูกเมียทิ้งและเหล้าทำให้สุนทรภู่ถูกโหรเรียกว่าอาลักษณ์ขี้เมารวมความว่าถ้าเกียรติยศของสุนทรภู่จะแจ่มใสเหมือนดวงอาทิตย์เหล้าก็เป็นผู้สร้างจุดดำขึ้นในดวงอาทิตย์นั้น^{๓๒}

๔.๓.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวของชาวบ้านในตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

ปัญหาการดื่มสุราที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวนั้น เปนโทษที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่รอบตัวของผู้ที่เสพสุรา เปนที่ทราบกันดีว่า สถาบันครอบครัวเปนที่สำคัญต่อสังคมประเทศชาติมาก หากทุกครอบครัวมีหัวหน้าที่เสพสุราเป็นประจำ ก็อาจจะทำให้

^{๓๑} สัมภาษณ์ สมจิตร รัตนจุล ชาวบ้านใหม่ไทรทอง ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

^{๓๒} สัมภาษณ์ อานนท์ นนทนนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนตาดทองพิทยาคม วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ประชากรในประเทศไม่มีคุณภาพกลายเป็นประเทศที่อ่อนแอประชากรไร้สมรรถภาพในการทำงานไป ความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองก็อ่อนแอไม่มั่นคงที่สุด

ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากสมาชิก หรือคนในครอบครัวดื่มสุรา อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์ยาก ความลำบากในการประกอบอาชีพ หรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ทำให้เสียทรัพย์ เพราะใช้จ่ายไปในทางจัดหาซื้อสุรา เป็นต้น มาเสพมาจัดเลี้ยงกัน ทำให้รายได้ที่ได้มาจากค่าแรงการทำงานก็หมดไปกับกับคาสุรายาเสพติด นำไปสู่ปัญหาประทุษร้ายร่างกายและจิตใจ และสิ่งอื่นก็ตามมาอีกมาก^{๓๓} ในระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งเกิดอยู่เป็นประจำล้วนมีสาเหตุมาจากครอบครัวเป็นปัญหาหลัก เพราะวาสนาใหญ่การดูแลสมาชิกในครอบครัว เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะดูแลปลูกฝังลูก ๆ ให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม หากพ่อแม่เป็นบุคคลที่ดีมากอยู่แล้ว และก็เป็นแบบอย่างที่ดี ลูก ๆ ก็จะเป็นคนดีตามมาด้วย สภาพภายในครอบครัว มีพฤติกรรมเช่นใด ผลที่ตามมากับลูก ๆ ก็เป็นเช่นนั้น ครอบครัวที่มีการดื่มสุราย่อมเป็นที่บังชดว ครอบครัวนี้ย่อมมีแต่ปัญหาตามมาแน่นอน หรือจะประสบปัญหาตลอดไป ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อสาเหตุนี้ อาศัยมุมมองที่เกิดขึ้นได้ดังนี้ คือ การควบคุม และการสนับสนุนของพ่อแม่ ตลอดจนการไม่ห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ควรเสพ ทั้งนี้จะพบได้จากสาเหตุที่เป็นภูมิหลังของครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีผลต่อการเสพสุรา เป็นต้น จากการเสพสุรานี้เองนำไปสู่การเสพติดอื่น ๆ จึงมีมุมมองไปถึงพฤติกรรมของลูก ๆ ได้^{๓๔}

ผลกระทบที่กล่าวถึงในที่นี้ คือ ผลอันเกิดจากปัญหาที่เนื่องจากการเสพสุรา เมรัยและของมีเงินเมา เป็นเหตุและปัจจัยสำคัญของครอบครัว เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมในโลกนี้ จึงทำให้ทราบผลของโทษการเสพสุราเมรัย ดังต่อไปนี้

๔.๓.๒.๑ ปัญหาการดื่มมีผลกระทบต่อนตนเอง

ปัญหาการดื่มสุรามีผลกระทบต่อนตนเองนั้น เป็นที่แน่นอนว่าโทษของผู้ดื่มสุราที่เป็นที่บุคคลแรก คือ ตนเองเพราะเป็นด่านแรกที่ทำกรเสพ มีผลสะท้อนต่อสังคม และมีโทษที่ตามมาดังนี้

๑) ทำให้ครอบครัวแตกสลาย ขาดที่พึ่ง ไม่มีผู้นำ หรือชี้ทางที่ถูกที่ควรให้ดำเนินชีวิต

^{๓๓} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ กมลรัตน์ จิตติชัยโรจน์ ชาวบ้านป่าหวาย วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

๒) ทำให้ครอบครัวขาดวินัยในการครองเรือน โดยเฉพาะความไม่รู่หน้าที่ของกันและกัน เป็นส่วนที่สำคัญ

๓) ทำให้ครอบครัวขาดปัจจัย ๔ หลักสำหรับการดำรงชีวิต หรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี

๔) ทำให้ครอบครัวล่มสลาย เพราะมีค่านิยมที่ผิด ๆ ในเรื่องการเสพสุรายาเสพติด และที่สุดกลายเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งหลาย ก็เพราะมีจุดเริ่มต้นมาสถาบันครอบครัว ที่เป็นสถาบันแรกของมนุษย์ สังคมไม่ดี จึงส่งผลสะท้อนออกมาเป็นความเดือดร้อนของสังคมโดยรวม^{๓๕}

๔.๓.๒.๒ ปัญหาการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อคนสังคม

การเสพสุราเมรัยย่อมมีผลกระทบต่อคนและสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากไม่ต้องปรารภนาจะให้เกิดขึ้น แต่ก็มีประเด็นที่จะพึงศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าพบผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมเกิดจากสาเหตุดังกล่าวนี้นี้ คือ

- ๑) ทำลายชื่อเสียงตนเองและวงศ์ตระกูล
- ๒) เป็นที่รังเกียจของสังคมทั่วไป
- ๓) ทำลายความน่าเชื่อถือของบรรพบุรุษ และความไว้วางใจ
- ๔) เป็นต้นเหตุชักจูงให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ตามมา
- ๕) ทำลายความมั่นคงของครอบครัว และญาติพี่น้อง เป็นการทำลายความมั่นคงของชาติโดยรวม^{๓๖}

ดังนั้นโทษของปัญหาและผลกระทบ เรื่องครอบครัวจึงเป็นประเด็นแรกที่ต้องทราบ และเน้นย้ำความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและปัญหาสิ่งทีตามมาเป็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง คือโทษของการเสพสุราเมรัยมีผลสะท้อนจากสภาพสังคม ดังนี้

๔.๓.๒.๓ ปัญหาการดื่มมีผลสะท้อนจากสภาพสังคม

จากสภาพของสังคมของชาวบ้านในตำบลตาตทองในปัจจุบัน ถ้ามองในแง่มุมหนึ่งจะพบเข้าวาระเบี่ยงเบนกฎเกณฑ์ทางสังคมขาดความแน่นอนหรือความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายบ้านเมือง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างได้อย่างแท้จริง ทำ

^{๓๕} อำนวย พิรุณสาร, “ การดื่มเหล้า และการให้ทุนของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขับขี้ออเตอร์ไซด์รับจ้าง”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๘)

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ให้เกิดความสับสนในพฤติกรรมของคนในสังคมเพราะการแสดงออกย อมขัดแย้งกับอุดมการณ์หรือนโยบายอยู่เนื่อง ๆ ในขณะเดียวกันภาพลักษณ์สวนหนึ่งที่เป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย ก็มีปรากฏให้เห็นอยู่แทบทุกวัน อาทิ เช่นโฆษณาหลายี่ห่อดีดี หลากรสหลายรูปแบบ และคานิยมของคนสวนหนึ่งพากันเสพยาบ้าซึ่งจากที่เชื่อว่า เปนยาขยันตลอดถึงภาพลอแหลมต่าง ๆ ที่ถ่ายโฆษณาทั้งทางโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ และสิ่งอื่น ๆ^{๓๗} แมแต่บทละครโทรทัศน์ก็ยังแสดงถึงการเชิญชวนในการเสพหรือการดื่มสุราและเมรัยอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้สื่อหรือชี้ให้เห็นโทษของสิ่งเสพติดเหล่านั้นเลยตรงกันข้ามกลับเป็นการให้สื่อชักจูงและโนมนาวให้เห็นวาเปนสิ่งที่ดีงามนายยกยอองเอาอย่างเสียอีกพฤติกรรมดังกล่าวมานี้จึงก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนเปนปัญหาต่าง ๆ ตามาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดไม่ว่าจะเปนปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้าง การปล้นชิงทรัพย์สินการทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง เปนตน ลวนแต่เปนการประพตติผิดในเรื่องการดื่มสุราทั้งสิ้น^{๓๘} เพราะคนยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเปนใหญ่ ไม่ใส่ใจพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นในเรื่องผลกระทบตอสวนรวม ด้วยความเห็นผิดเปนชอบ ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เข้าใจในหลักศีลธรรม และมองเห็นความสำคัญของศีลธรรม ละเลยมนุษยธรรมคือธรรมสำหรับมนุษย์ ไตแก ศีล ๘ ศีล ๕^{๓๙}

๔.๓.๓ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราที่เปนปัญหาลังคมสวนรวมของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จังหัดอุดรธานี

ปัญหาสังคมโดยสวนรวม หมายถึง แนวทางหรือสภาวะที่เกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคแกการพัฒนาบุคลากรตามเหตุปัจจัยใดแกสังคม กล่าวคือ การเสพสุราเมรัยและของมีนเมา เปนปัญหาที่สำคัญของทุกคนต้องมีจิตสำนึกรวมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปัญหาในสังคมหากปัญหาใดมีภาวะที่ผิดปกติ ไม่พึงปรารถนา และรู้สึกไม่สบายใจต้องได้รับการแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาการทุจริตในวงราชการ เปนต้น ปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปความหมายได้ว่าลักษณะที่สำคัญของปัญหาสังคมมี ๔ ประการ คือ

- ๑) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเปนปัญหาอยู่นั้นมีผลรายตอคนหมู่มาก
- ๒) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคนสวนใหญ่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น

^{๓๗} สัมภาษณ์ สุรินทร์น์ บริพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาตทองวิทยาคม ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูสุตอุดมกิจ รองเจ้าคณะอำเภอสรีธาด วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน.

๓) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมีอยู่นั้นคิดว่าพอแก้ไขได้ เหตุการณ์ใดหากไม่มีทางแก้ไข ก็ไม่เป็นปัญหาสังคม

๔) การแก้ไขสถานการณ์ต้องกระทำร่วมกันทางสังคม หากมีผู้แก้ไขเพียงคนเดียวก็ไม่เป็นปัญหาสังคม^{๔๐}

จะเห็นได้ว่าลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทั้ง ๔ ประการนี้ สะท้อนออกมาเป็นผลกระทบโดยทั่ว ๆ ไปหากจะอาศัยคนเพียงคนเดียว หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้าไปแก้ไขแล้ว ปัญหาเหล่านั้นหาได้หมดสิ้นไปไม่ ในทางตรงกันข้าม ปัญหาทั้งหลายนี้ จำต้องอาศัยคนทุกของสังคมได้มีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปัญหาทั้งหลายก็จักลดน้อยลง และก็หมดไปในที่สุด

๔.๔ การเลิกติ่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอสรีราช จังหวัดอุตรธานี

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในตำบลตาตทองที่เลิกสุราได้ให้ข้อมูลและเล่าถึงประสบการณ์ในการเลิกติ่มสุราในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้อยากเลิก ปัจจัยสนับสนุนให้เลิกสุราได้อย่างถาวร วิธีที่ทำให้เลิกติ่มสุราได้อย่างถาวร และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเลิกติ่มสุรา ทำให้ทราบว่า ผู้ติ่มสุราที่สามารถเลิกติ่มสุราได้นั้น มีปัจจัยหลายอย่างเป็นส่วนประกอบได้แก่ที่ทำให้ผู้ติ่มสุราสามารถฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้สำเร็จ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคม มีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้ติ่มสุราเลิกติ่มสุราได้สำเร็จ ดังจะได้อภิปรายรายละเอียดต่อไป

๔.๔.๑ ปัจจัยที่ทำให้อยากเลิกติ่มสุรา

๔.๔.๑.๑ ปัจจัยภายในตนที่ทำให้อยากเลิกติ่มสุรา ปัจจัยภายในตนเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล ที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเลิกติ่มสุราได้ ประกอบด้วยความตระหนักในภาวะสุขภาพ ร่วมกับมีวุฒิภาวะมากขึ้น คิดถึงผลด้านลบที่เกิดจากการติ่มสุรา การวางแผนชีวิตในอนาคต ความมุ่งมั่นตั้งใจและตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะเลิกสุรา และความต้องการเอาชนะคำพูดดูถูก โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ความตระหนักในภาวะสุขภาพร่วมกับมีวุฒิภาวะมากขึ้น จากตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล “มันคิด ขึ้นกินไปน่ากลัวจะอายุไม่ยาวครบอายุไม่ยี่ดหะ นี่ในใจ ตัวเองถ้าขึ้นกินไปแยะเลยเพราะว่าตอนนั้น มันอ้วนออกมาเป็นเลือดเป็นกระโถนเลยมีคนว่าไม่รอดแล้ว เกือบตายแล้วผม” เป็นความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลว่าตนเองสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวและเคยมีอาการรุนแรงจนเกือบจะเสียชีวิตทำให้เกิดความกลัว ไม่อยากมีอาการเช่นนั้นอีก^{๔๑} ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนิศานารถ โชคเกิด ที่ว่า ความเชื่อด้านสุขภาพด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคจากการติ่มสุรา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อเลิกติ่มสุร่าส่วนการมีวุฒิภาวะมากขึ้น มีทั้งในลักษณะของอายุที่มากขึ้นและความคิด ความรู้สึกที่พัฒนาขึ้นจากเดิมซึ่งในที่นี้หมายถึงการที่ผู้ให้

^{๔๐} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นิโพธิ สรวงศิริ ชาวบ้านตาตอ อี้ ตำบลตาตทอง อำเภอสรีราช จังหวัดอุตรธานี สัมภาษณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ข้อมูลมีแนวคิดเกี่ยวกับการดื่มสุราว่าสุรามีผลกระทบต่อร่างกาย ซึ่งการมีอายุมากขึ้นก็เป็นสาเหตุให้มีอาการรุนแรงขึ้น^{๔๒}

๒. คิดถึงผลด้านลบที่เกิดจากการดื่มสุรา ซึ่งผลด้านลบได้แก่ สุขภาพทรุดโทรม เกิดอุบัติเหตุมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเห็นตัวอย่างโทษที่เกิดจากสุรา “มันเมาแล้วรถล้มขาหักต้องใส่เหล็กนอนโรงพยาบาลนาน ๑ เดือน แล้วกลับไปอยู่บ้านเป็นปี... ธรรมชาติที่ได้เห็นจากคนรุ่นพ่อ รุ่นแม่ที่กินแล้วให้ผมไปส่ง บางทีไปส่งเสร็จขอตั้งค์ซื้อเหล้าอีกเขายังไม่พอ มันหน่ายด้วย หน่ายตัวเอง หน่ายคนอื่นแล้วดูตัวเองจะไปทำกับคนอื่นหน่ายคล้าย ๆ ว่าคนรอบข้างรังเกียจเราเห็นคนเมา เรายังรังเกียจเขาแล้ว”^{๔๓} จากที่ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาดื่มสุรานาน ๑๐ ปี ขึ้นไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางคนดื่มมานานกว่า ๓๐ ปี จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลดื่มตั้งแต่วัยรุ่น มีความคิดคะนอง อยากรู้อยากลอง ซึ่งการดื่มสุราเป็นระยะเวลานานๆจะทำให้ติด ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ หากดื่มแล้วขับก็จะทำให้เกิดอุบัติเหตุตามมา ส่งผลให้เกิดอันตรายถึงชีวิต หรืออาจบาดเจ็บต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลทำให้เกิดความสูญเสียทางด้านของรายได้^{๔๔}

๓. การวางแผนชีวิตในอนาคต เป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลวางแผนไว้ในอนาคตเกี่ยวกับการเลิกดื่มสุรา จากตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้ “ก็คิดว่าจะเลิกตลอดไปไม่อยากป่วยอีก..เป็นห่วงแม่ แม่เขาแก่แล้วอยู่คนเดียวกลัวว่าเขาจะคิดมาก...กับครอบครัวก็คิดว่าเรากินเหล้ากินคนเดียว ๗๐ บาท แต่ถ้าซื้อกับข้าวคนใน ครอบครัวได้กินด้วย” โดยคาดหวังผลที่จะเกิดในอนาคต อยากรให้ตนเองมีสุขภาพดีขึ้น ซึ่งตรงกับคำกล่าวของกมลรัตน์ จิตติชัยโรจน์ ที่ว่า สิ่งที่ทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถเลิกดื่มสุราได้ คือ การตั้งเป้าหมายของชีวิตบุคคลส่วนใหญ่ หวังที่จะให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีขึ้นต่อจากนั้นก็คิดถึงคนอื่น^{๔๕} โดยเฉพาะคนในครอบครัวซึ่งในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้ว

๔. ความมุ่งมั่นตั้งใจและตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะเลิกสุรา เป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลคิดและบอกกับตัวเองว่าจะเลิกอย่างเด็ดขาด ดังคำกล่าว “ก็ตั้งใจเลิกจริงๆ ไหนๆ ก็หยุดแล้วตอนไปอยู่โรงพยาบาล ก็ไม่ได้กินเหล้า ก็ไม่เห็นเป็นไร พุดกับตัวเอง ก็ตั้งแต่นั้นตั้งแต่ออกจากโรงพยาบาลมาตั้งใจ มากๆ...อยากจะเลิกให้ได้ ก็ตอนอยู่โรงพยาบาล ผมไม่ได้ดื่มเหล้า ๒-๓ วัน ก็ไม่เป็นไร เมื่อไม่เป็นไรจะไปกินทำไมอีกคิดตรงนี้”^{๔๖} เป็นสิ่งที่เคยทำได้สำเร็จและจะกระทำต่อไปโดยไม่คิดเปลี่ยนแปลง ตรงกับคำกล่าวของวุฒิเดช ภูนิโรจน์ ที่ว่า การรับรู้ความสามารถของตน มีอิทธิพลต่อการใช้ความพยายาม และความมุ่งมั่นที่จะเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคต่างๆ เพื่อที่จะเลิกสุรานั้นให้สำเร็จ โดยจะเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลจะใช้ความพยายามและมุ่งมั่นที่จะ

^{๔๒} สัมภาษณ์ นิตานารถ โชคเกิด ชาวบ้านวังโป่ง ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ สุน สัตตะโส ชาวบ้านวังโป่ง ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๕} สัมภาษณ์ กมลรัตน์ จิตติชัยโรจน์ ชาวบ้านป่าหวาย ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ คำพอง สีประดู่ ชาวบ้านตาดทอง ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

เผชิญกับอุปสรรค หรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปได้ยาวนานเพียงใด ผู้ที่เข้มแข็งจะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูงและจะกระตือรือร้นที่จะทำงานนั้นต่อไป ยิ่งบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนที่มั่นคงมากเท่าไร ก็จะทำให้เขามุ่งมั่นและไม่ละความพยายาม แม้จะต้องเผชิญกับความยากลำบากในการเลิกดื่มสุราก็ตาม^{๔๗}

๕. ความต้องการเอาชนะคำพูดถูกเป็นความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าหากตนเลิกดื่มสุราได้ก็จะมีใครมาว่า มาดูถูกตนเองได้ ดังคำกล่าว “เขาไม่ยอมรับ ไปนั่งไหนเขาว่าขี้เหล้ามาแล้ว เขารังเกียจ...พวกนี้แหละ เราอยากจะเลิกให้เขาไม่ว่าคนขี้เหล้าไปไหนเขาก็ด่าว่าคนขี้เหล้าตลอด”^{๔๘} ตรงกับคำกล่าวของสุนิรัตน์ บริพันธ์ พบว่า แรงบันดาลใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ดื่มสุราต้องการเลิกดื่มสุรา คือ ต้องการเอาชนะคำสบประมาทและการดูถูกดูแคลนจากผู้อื่น คำสบประมาทและการดูถูกดูแคลนจากผู้อื่นนับเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมอีกปัจจัยหนึ่ง แต่เป็นแรงสนับสนุนในเชิงลบที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมบางอย่าง^{๔๙} จากการศึกษาพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเลิกดื่มสุราได้เพราะบุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะลบล้างคำสบประมาทและการดูถูกดูแคลนจากผู้อื่น ต้องการการยอมรับจากสังคมแรงสนับสนุนเชิงลบนี้อาจใช้ได้ผลในบางราย แต่ในบางรายอาจจะเกิดผลตรงข้าม เพราะจะยิ่งทำให้บุคคลเกิดความท้อถอย หดกำลังใจได้ วิธีนี้จึงไม่น่าจะเป็นวิธีที่ตึ๊งกึ่งจะนำมาเป็นสังกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเลิกสุรา

๔.๔.๑.๒ ปัจจัยของครอบครัวที่มีผลทำให้อยากเลิกดื่มสุรา

๑. การตระหนักในความรู้สึกของคนในครอบครัว จากการที่ผู้ให้ข้อมูลดื่มสุรามาเป็นระยะเวลานาน ทำให้ตนเองประสบเหตุการณ์ที่ไม่ดีต่างๆ มากมาย และส่งผลกระทบต่อผู้ใกล้ชิด เช่น ทำให้คนในครอบครัวเป็นห่วงจากพฤติกรรมเมาแล้วขับ หรือกลับบ้านดึก นอกจากนี้ตนเองยังเกิดความสงสารลูกเนื่องจากลูกเริ่มโตเป็นสาว มีหน้าที่การงานหรือกำลังเรียน หากตนเมาเช่นนี้ต่อไปก็อาจจะทำให้ลูกอายเพื่อน อาจถูกตำหนิว่ามีพ่อขี้เหล้า ดังตัวอย่างคำกล่าว “สงสารลูกก็คือว่าพอกินเหล้า ลูกเป็นสาวก็คงจะอายเขามั่ง ลูกก็กำลังเรียน ก็ต้องใช้เงินด้วยเงินก็ไม่ค่อยจะมี เรียนก็หลายปี ต้องใช้เงินเป็นแสนๆ”^{๕๐} จึงเกิดความตระหนักรู้สึกสงสารคนในครอบครัว ไม่อยากให้เกิดมาก ไม่อยากให้คนในครอบครัวถูกดูถูก ไม่อยากทำให้ครอบครัวไม่สบายใจอีกต่อไป ตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของศรีพรรณ สว่างวงศ์ พบว่า แรงบันดาลใจที่สำคัญที่ทำให้ต้องการเลิกดื่มสุราได้แก่ ความรับผิดชอบและภาระหน้าที่ที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัว เพราะตระหนักในความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่ ไม่อยากให้พ่อแม่เสียใจและเป็นทุกข์^{๕๑}

๒. คิดถึงผลเสียจากการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อครอบครัว การดื่มสุราของผู้ให้ข้อมูลส่งผลกระทบต่อครอบครัวมากมาย เช่น การนำเงินที่ได้รับจากการทำงานไปใช้ในการซื้อ

^{๔๗} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาตทอง วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นิโพธิ สรวงศิริ ชาวบ้านตาตอ้ง วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๙} สัมภาษณ์ สุนิรัตน์ บริพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาตทองวิทยาเขต ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๕๐} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาตราชูราษฎร์สมบูรณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ศรีสุพรรณ สว่างวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาตทองวิทยาเขต ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

สุรา ทำให้มีเงินไว้สำหรับใช้จ่ายในครอบครัวลดลง และบางครั้งก็ไม่เพียงพอ ต้องกู้ยืมจากผู้อื่นซึ่งก็ต้องเสียค่าดอกเบี้ยให้เขา ดังคำกล่าว “คิดถึงครอบครัว คือ ๑. ครอบครัวต้องใช้จ่ายเงิน เรื่องเงินเงินที่เราไปกินเหล้า ควรจะประหยัดไว้ เอาไว้ให้ลูกให้เต้าไปโรงเรียน ซื้อกับข้าวไฉยวัน ๘๐ บาท วันหนึ่งกินไม่หมดหอรอกับ ไปกินหมูกินไก่ กินต้มหมู ๘๐ บาทกินไม่หมด บอกว่าคิดในแง่ ๒. ก็คือว่ามีการทะเลาะ เบาะแว้งกันระหว่างแม่บ้านกับเรา ๓. ถ้าเรากินแล้วเราไปอยู่กับคนที่เขาไม่กิน เวลาเราพูดกลั่นมันจะออก”^{๕๒} ผู้ให้ข้อมูลบางคนบอกว่าหลังจากดื่มสุราแล้วรู้สึกที่ตนเองนิสัยแตกต่างจากตอนไม่ดื่มสุรา คือมีอารมณ์ร้าย โมโหง่าย นิสัยพาลทำลายข้าวของ ซึ่งเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ สุราเป็นสาเหตุสำคัญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความคิด ความรู้สึกที่สมควรจะเลิกดื่ม เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ตนเองและคนในครอบครัวไม่มีความสุข

๓. อยากให้คนในครอบครัวมีความสุขจากที่ตนได้กระทำเรื่องราวต่างๆขึ้นในช่วงที่ดื่มสุราทำให้พ่อ แม่ ภรรยา หรือแม้กระทั่งลูกของตนเองเกิดความทุกข์ ซึ่งมีทั้งทุกข์ใจและทุกข์กาย ทุกข์ใจ ได้แก่ การที่ผู้ให้ข้อมูลไปดื่มสุราแล้วไม่กลับบ้าน หรือกลับบ้านดึก ทิ้งให้ภรรยาและลูกเฝ้ารอด้วยความเป็นห่วง ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้เกิดความเครียดส่วนความทุกข์กาย คือต้องอดหลับอดนอน รอคอยสามีคอยลูกกลับบ้าน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเจ็บป่วยได้ ผู้ให้ข้อมูลจึงได้เก็บมาคิดและไม่อยากให้คนในครอบครัว ลำบาก ทุกข์กาย ทุกข์ใจอีก มีความคิดอยากจะทำให้คนในครอบครัวมีความสุข ซึ่งต้องแก้ที่สาเหตุหลักคือ ตนเองต้องเลิกดื่มสุรา ดังคำกล่าว “มันทำงานได้เต็มที่บางทีบางวันกินเหล้ามา แล้วก็ไม่ต้องทำงาน กินแต่เหล้าบางทีว่าจะไปโน้นไปนี่ เดี่ยวกินเหล้าสักทีสองทีก่อนพอติดลมแล้วก็เสียงานแล้วไม่ได้ไป พอกลับบ้านลูกเมียก็ว่า กินแล้วด่าลูกด่าเต้า เดี่ยวนี้ไม่เคยว่าลูกว่าเต้า”^{๕๓}

๔.๔.๑.๓ ปัจจัยทางสังคมที่มีผลทำให้อยากเลิกดื่มสุรา

๑. ตระหนักในคำพูดของคนในชุมชนจากประสบการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลดื่มสุราแล้วก่อความรำคาญให้กับชุมชน จนมีคนในชุมชนพูดว่า พูดดูถูก เช่น เมมาแล้วเอานิสัยด่ามาใช้ หรือว่าเป็นพวกขี้เหล้าดังคำกล่าว “ที่ผมอยากเลิกเพราะไปชกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) ไปยื่นที่เคาน์เตอร์ เจ้าหน้าที่บอกว่า โอโฮ่ ลุงนี้เมาค้างหอรอครับ” และอีกคำกล่าว “การแต่งตัวใส่เสื้อผ้ายาวๆดี เมมาแล้วหัวยุ่ง การที่เขาพูดดูถูกด้วย...มีคนบอกให้เลิกด้วยบอกให้เลิกไม่สำคัญเท่ากับมีคนมาว่าเวลาเราเมาเรานึกสภาพตอนนั้นมากกว่า...เขาว่าดูกินเหล้าเมานิสัยด่าก็เอามาใช้กัน”^{๕๔} ซึ่งคนในสังคมอาจกล่าวด้วยความห่วงใย รำคาญ หรือดูถูก เนื่องจากเห็นว่าดื่มสุราเป็นประจำไม่ได้สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนเลยจึงไม่อยากคบหาด้วย ไม่น่านับถือ ซึ่งเมื่อมีคนในชุมชนแสดงพฤติกรรมรังเกียจ หรือมีคนในชุมชนพูดให้ได้ยินหรือตนแอบได้ยิน ก็จะเก็บมาคิด ใคร่ครวญทำให้อยากเลิกดื่มสุรา เพื่อให้คนในชุมชนมองตนในทางที่ดีขึ้น

๒. คิดถึงผลเสียจากการดื่มสุราที่พบในชุมชน จากที่ผู้ให้ข้อมูลได้พบได้เห็นคนในหมู่บ้านของตนประสบอันตรายจากสุรา เช่น เสียชีวิตจากการดื่มสุรา เป็นอัมพฤกษ์อัมพาต ไม่

^{๕๒} สัมภาษณ์ นิตานารถ โชคเกิด ชาวบ้านวังโป่ง วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ คำพอง สีประดู่ ชาวบ้านตาตอง วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ศรีสุพรรณ สว่างวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาตองวิทยาคม ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ดังคำกล่าว “เราก็ไม่รู้ว่าจะมันคิดยังไง ให้กินได้ไง คนเป็นโรคนั้นโรคนี้ อย่างหมอสั่งงดไม่ให้กินไปกินผมบอกอย่าให้กินเชียวนะ ตาหยุดห้วยตั้งหนะแกตายไปแล้ว อ้วนท้วนดีแล้วไปกิน ประเดิมกินเบียร์แล้วกินเหล้า ไม่ถึงอาทิตย์หนะตาย”^{๕๕} เหตุการณ์เหล่านี้ผู้ให้ข้อมูลพบเห็นแล้วสะท้อนกลับมาที่ตนเองและไม่อยากให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับตน จึงคิดอยากเลิกดื่มสุรา

๓. การสร้างความตระหนักถึงผลเสียจากการดื่มสุราโดยบุคลากรสาธารณสุข จากการที่ผู้ให้ข้อมูลเคยเจ็บป่วยจากการดื่มสุรา จนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล แพทย์พยาบาลที่ดูแลรักษา ได้อธิบายถึงสาเหตุความเจ็บป่วยที่มาจาก การดื่มสุรา แนะนำให้เลิกดื่ม หากกลับไปดื่ม จะมีผลต่อร่างกายและทำให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้น ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาอีก ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกกลัวไม่อยากเจ็บป่วยอีกเพราะทราบถึงผลของการเจ็บป่วยที่รุนแรง ทุกข์ทรมานมาแล้ว จึงอยากเลิกสุรา ดังคำกล่าว “มีส่วนช่วย ผมเลิกได้ก็เพราะคลินิกนี้แหละ ผมไปเลิกกับโรงพยาบาลเขา มีข้อเตือนใจมีคำพูดที่จะให้เราคิด ให้เลิกได้ทำได้ จากที่เราเคยพูดกับตัวเองไว้ ก็เป็นสิ่งที่เสริมเพิ่มขึ้น ช่วยเราแรงหนึ่งได้มากเลย เพราะว่าเขามีข้อแนะนำดี ๆ อะไรมากขึ้นอยู่กับเรา ถ้าเราทำตามเขาได้ นะ มันจะดี ผมก็คิดอย่างนี้ เพราะของเขามันจะดีมาก ๆ เขาจะแนะนำสิ่งที่ให้เราเป็นคนดีทั้งนั้นเลยนะ”^{๕๖}

๔.๔.๒. ปัจจัยสนับสนุนให้เลิกดื่มสุราได้อย่างถาวร

๑. กลัวว่าหากกลับไปดื่มจะทำให้ดื่มมากกว่าเดิม ดังคำกล่าว “ถ้ากลับไปกินจะกินมากกว่าเดิม เพราะเห็นพี่เขยเลิกได้ ๔ ปี แล้วกลับไปกินก็กินมากกว่าเดิม”^{๕๗} ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงสิ่งที่ตนเคยพบเห็นมา จึงเกิดความกลัวว่าตนอาจจะเป็นเหมือนกับพี่เขยได้หากกลับไปดื่ม การที่บุคคลเคยหยุดดื่มแล้วกลับไปดื่มในปริมาณที่มากกว่าเดิมเนื่องจากเกิดเซลล์คือ เซลล์ซึ่งพัฒนาต่อเนื่องจนเกิดการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ในสมองกับสารเคมีในระบบประสาท ต่อการปรับตัวของเซลล์ประสาท ทำให้ต้องดื่มสุรามากกว่าความต้องการเพื่อให้ได้ฤทธิ์เท่าเดิม จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ความเชื่อของผู้ป่วยถูกต้องแล้ว ซึ่งความเชื่อนี้นำมาใช้เป็นแรงเสริมในการเลิกดื่มสุราให้ได้ถาวร

๒. กลัวอายคนอื่นหากกลับไปดื่ม หลังจากที่ถูกผู้ให้ข้อมูลหยุดดื่มสุราได้แล้ว ทุกคนต่างก็แสดงความยินดี กล่าวชื่นชม ยกย่องให้เป็นแบบอย่างในชุมชน มอบเกียรติบัตรให้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความตระหนักในการเลิกดื่มสุราว่าสมควรเลิกอย่างเด็ดขาดหากกลับไปดื่มจะทำให้ทุกคนผิดหวัง มีคนดูถูก ทำให้เกิดความอายและไม่กล้ากลับไปดื่ม ดังคำกล่าว “มันสบายดีแล้ว เลยไม่อยากจะหันไปกินอีก เดี่ยวจะเลยเก่าอีก เดี่ยวพวกอายุเขาตายเลย มันเลิกมาได้แล้วไม่ใช่หรอ อายเขาตายเลย ถ้าหวนกลับไปกินนี้ไม่ไหวเลย...อายเขา เขาว่าเอา ดูถูกเราซิ...คำพูดของเราที่ว่าเลิกได้ เลิกได้ แล้วเลิกไม่ได้นี่แหละ มันจะอายเขา”^{๕๘} การที่ผู้ให้ข้อมูลไม่อยากให้คนในชุมชนผิดหวัง และเกิดความอายหากกลับไปดื่ม นั้น แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลยังอยากเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อยากให้คนในชุมชนสนใจ อยากให้ชุมชนยอมรับ ซึ่งจะทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่า จึงสามารถนำแนวคิดนี้มาเป็นแรงเสริมในการเลิกดื่มสุราให้ได้ตลอดไป

^{๕๕} สัมภาษณ์ นิศานารถ โชคเกิด ชาวบ้านวังโป่ง วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๖} สัมภาษณ์ คำพอง สีประดู่ ชาวบ้านตาดทอง วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาดทอง วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ กมลรัตน์ จิตติชัยโรจน์ ชาวบ้านป่าหวาย วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

๓. เอาความท้อมาเป็นแรงผลักดันให้ต้องเลิกให้ได้ ความท้อในที่นี้ หมายถึงการที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ในการเลิกติ่มสุรา ตั้งแต่เริ่มระยะขาดสุราระยะฝ่าอุปสรรค แต่ผู้ให้ข้อมูลกลับใช้ความท้อเหล่านั้นมาบอกกับตัวเองให้ต่อสู้กับอาการที่เกิดขึ้นให้ได้หากไม่สามารถต่อสู้กับอาการต่างๆ เหล่านั้นได้ก็ต้องกลับไปเป็นคนติดสุราเหมือนเดิม ความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นก็จะมีทางผ่านพ้นไปได้ ดังคำกล่าว “ไอ้ที่ท้อเอามาสรางกำลังใจให้ตัวเอง ทำสิ่งที่มันดีขึ้นเจริญขึ้น ทำไงให้มันดีให้ครอบครัวดีขึ้น คิดถึงสิ่งที่มันดี มันจะได้มีกำลังใจ ร่างกายเราก็จะแจ่มใสขึ้นรู้สึกดีกว่าดี กระปรี้ กระเปร่าขึ้น”^{๕๙} หลังจากผ่านพ้นระยะวิกฤติสองระยะมาได้ ก็ยังต้องพยายามต่อไปอีกซึ่งหมายถึงต้องเลิกติ่มตลอดชีวิต หากคิดว่าต้องเลิกตลอดชีวิตนั้น ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า บางครั้งก็เกิดความท้อขึ้นมาเนื่องจากไม่แน่ใจตัวเองว่าจะสามารถต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ได้นานเท่าใด เพราะปัจจุบันมีการติ่มสุรากันเป็นจำนวนมาก ยิ่งช่วงเทศกาลหรืองานเลี้ยงต่างๆ ก็มีสุราอยู่ด้วยเสมอ

๔.๔.๓. วิธีที่ทำให้เลิกติ่มสุราได้อย่างถาวร

๔.๔.๓.๑ การจัดการกับอาการขาดสุรา

๑. การหักดิบด้วยตนเอง ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงประสบการณ์ที่ตนเลิกติ่มสุราในระยะ ๒-๓ วันแรก ซึ่งเรียกว่า ระยะขาดสุรา จะมีอาการอยากสุราหงุดหงิด กระวนกระวาย ไม่มีสมาธิ เป็นต้น ซึ่งอาการจะมากขึ้นแตกต่างกันตามภาวะการติด ขึ้นอยู่กับชนิดของสุราที่ดื่ม ซึ่งจะมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ ปริมาณ และระยะเวลาที่ดื่มเป็นสำคัญ ซึ่งอาการที่เกิดขึ้นจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจ หากไม่มีความตั้งใจอย่างจริงจัง อาจกลับไปดื่มได้โดยไม่รู้ตัว ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีบอกกับตัวเองว่าต้องทำให้ได้ ต้องไม่กลับไปดื่ม เพื่อสุขภาพของตนเอง ดังคำกล่าว “ลองๆ ดูไม่กินชักอาทิตย มันก็เลยไม่หิวๆ ก็เลยห่างเรื่อยๆ ห่างมาก ๆ พอได้ครึ่งเดือนไม่อยากเลย”^{๖๐} แต่ผู้ให้ข้อมูลที่มารับบริการที่คลินิกเลิกสุราโรงพยาบาลศรีธาตุ มีบางรายจำเป็นต้องนอนรักษาอาการขาดสุราที่โรงพยาบาลเนื่องจากเป็นผู้ที่เคยมีประวัติหยุดติ่มสุราแล้วมีอาการขาดสุราที่เป็นอันตราย ได้แก่ ลมชัก ความดันโลหิตสูงหูแว่ว ประสาทหลอน เป็นต้น ซึ่งแพทย์จะให้นอนโรงพยาบาลเพื่อรักษาอาการและป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดจากอาการเหล่านี้ ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลต้องนอนโรงพยาบาล ส่งผลทางอ้อมในการจำกัดด้านสถานที่ ดังคำกล่าว “อยากจะเลิกให้ได้ก็ตอนอยู่โรงพยาบาล ผมไม่ได้ติ่มเหล้า ๒-๓ วัน ก็ไม่เป็นไร เมื่อไม่เป็นไรจะไปกินทำไมอีก คิดตรงนี้”^{๖๑} ซึ่งนอกจากผู้ป่วยจะมีความตั้งใจในการเลิกอย่างเต็มที่แล้วในระยะขาดสุรายังต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นมีอิทธิพลทำให้กลับไปดื่ม ได้แก่ สถานที่ที่เคยดื่ม เพื่อนหรือคนในบ้านที่เคยดื่มด้วยกัน เป็นต้น จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถหยุดติ่มสุราได้อีกวิธีหนึ่ง ทำให้การเลิกติ่มประสบผลสำเร็จ

๒. การใช้ครอบครัวเป็นกำลังใจช่วงขาดสุรา จากที่กล่าวแล้วว่าการหยุดติ่มสุราทำให้เกิดอาการขาดสุรา ซึ่งความรุนแรงของอาการในแต่ละคนจะแตกต่างกัน การได้รับการช่วยเหลือและให้กำลังใจจากบุคคลในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ดังคำกล่าว “มีลูกเมียเป็นกำลังใจ ลูกก็

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระอธิการทา ปิยธมโม เจ้าอาวาสวัดธัญญาวาส บ้านป่าหวาย ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๖๐} สัมภาษณ์ ยงยุทธ สรวงศิริ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไทรทอง วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน

บอกว่าทนเอาหนอยนะพอเดียวหาย เมื่อก็บอกว่าทนหนอยนะ ทนหนอยนะ”^{๖๒} จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดแนบแน่น รู้ใจ รู้ความต้องการของอีกฝ่าย รู้และเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกมาเช่น หงุดหงิด อารมณ์เสีย โมโหง่ายนั้นเกิดจากอาการขาดสุรา ก็จะไม่ถือโทษผู้ป่วย แต่ถึงแม้คนในครอบครัวจะไม่ทราบถึงสาเหตุของอาการเหล่านั้นก็ตาม พวกเขาก็ไม่ว่า ไม่โกรธผู้ให้ข้อมูล เพราะความรักความห่วงใยที่มีให้กัน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่โดดเดี่ยว รู้สึกมีคนอยู่เคียงข้าง จึงทำให้มีความมุ่งมั่นพยายามต่อไป ให้สามารถเลิกสุรา ไม่กลับไปดื่มในระยะขาดสุราได้สำเร็จ

๓. การเปียงเบนและหลีกเลี่ยงไม่ให้ไปดื่มสุรา ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงประสบการณ์ที่เคยใช้ในการแก้ไขอาการอยากสุรา โดยการไม่ออกไปหาเพื่อนเพราะเพื่อนส่วนใหญ่ดื่มสุรา หากจำเป็นต้องออกไปหาเพื่อน ก็จะต้องพูดคุยเรื่องที่จำเป็นแล้วรีบกลับไม่อยู่นาน โดยเฉพาะขณะที่เพื่อนกำลังดื่มสุรากันอยู่หรือไปหาเฉพาะเพื่อนที่ไม่ดื่มสุราเท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาอะไรทำ เพื่อไม่ให้ว่าง ไม่ให้เหงา เพราะการว่างงานและความเหงาจะทำให้คิดถึงเมื่อครั้งที่ตนดื่มสุรา มีเพื่อนมากไม่เหงา โดยจะคิดในลักษณะที่เห็นแต่ผลดีของการดื่มสุราเท่านั้นเพื่อจะได้กลับไปดื่ม นอกจากนี้ความหิวก็จะเป็นตัวกระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความอยากสุรา จึงต้องรีบรับประทานข้าวขนม ผลไม้หรืออาหารก็ได้ที่มีประโยชน์และทำให้หายหิว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาการอยาก ดังคำกล่าว “มันก็หงุดหงิดไม่มาก คือ มันมีแต่อาการอ่อนเพลียแล้วก็หิวแต่ข้าว หิวขนม หิวอะไรก็แล้วแต่ พอเรากินอิ่มเสร็จแล้วมันก็ไม่อยาก อิ่มแล้วมันก็นอน นอนบ้างเดินบ้าง จนกว่าเราจะพักผ่อนตัวเรา สภาพร่างกายเราดีขึ้น... ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน ก็ปกติ”^{๖๓} อาการขาดสุราของแต่ละคนมีหลากหลายอาการ และมีความรุนแรงแตกต่างกัน การจัดการกับอาการอยากโดยใช้วิธีการเปียงเบนและหลีกเลี่ยงไม่ให้ไปดื่มสุรานี้ เป็นวิธีหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ แสดงถึงบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมได้

๔. ใช้ความพยายามความอดทนอย่างมาก การจัดการกับอาการขาดสุราอีกวิธีหนึ่ง คือ การที่ต้องใช้ความพยายามความอดทนอย่างมาก ที่จะเอาชนะความอยากที่เกิดจากภาวะติดสุรา ความพยายามของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตน การรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อการใช้ความพยายาม และความมุ่งมั่นที่จะเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะใช้ความพยายามและมุ่งมั่นที่จะเผชิญกับอุปสรรค หรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปได้ยาวนานเพียงใด ผู้ที่เข้มแข็งจะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูง และจะกระตือรือร้นที่จะทำงานนั้นต่อไป ดังคำกล่าว “วันสองวันแรก งานการไม่อยากจะทำ มันก็เกียจไปเลย มาคิดดู มันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากเท่าไรนี่ พอไปสืบทว่าวันแล้วมันเงินเลยครัยอยากจะทำงานทำการอยากจะทำโน่น ทำนี่ เพลินไปเลยเลิกได้เลย ไม่คิดอะไรเลย สบายใจไปเลย”^{๖๔} ยิ่งบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนที่มั่นคงมากเท่าไรก็จะทำให้เขามุ่งมั่นและไม่ละความพยายาม แม้จะต้องเผชิญกับความยากลำบากก็ตาม ซึ่งความยากลำบากที่กล่าวถึงในที่นี้คือ ความอยาก ซึ่งต้องยอมรับว่าบางครั้งมันอยู่เหนืออำนาจการควบคุม

^{๖๒} สัมภาษณ์ นิโพธิ สรวงศิริ ชาวบ้านตาดอ้ง วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นิตานารถ โชคเกิด ชาวบ้านวังโป่ง วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๔} สัมภาษณ์ หนูพิส พิษสิงห์ ชาวบ้านนาเรียง ตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

แต่เราสามารถวางแผนรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น หากเกิดอาการอยากต้องหาอะไรรับประทาน เพื่อไม่ให้หิวหรือหาอะไรทำเพื่อไม่ให้ว่าง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นจะมีความพยายาม ความอดทนมากเพียงใด เมื่อสามารถทำสำเร็จสักครั้ง ก็จะมั่นใจในความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลเลิกสูราได้สำเร็จ

๔.๔.๓.๒. การจัดการที่ทำให้เลิกติ่มสูราอย่างถาวร

๑. การคิดถึงผลด้านบวกที่เกิดจากการเลิกติ่มสูรา

๑) ผลด้านบวกที่เกิดกับตนเอง เมื่อผู้ให้ข้อมูลเลิกติ่มสูราได้ระยะหนึ่ง จะเกิดการรับรู้ว่าตนเองสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมไม่ติ่มสูราได้และสาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูลยังคง กระทำพฤติกรรมเลิกติ่มสูราอยู่ เนื่องจากได้รับผลดีจากการกระทำพฤติกรรมนั้น ได้แก่ การมีสุขภาพ ดีขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองที่สามารถเลิกสูราได้ ดังคำกล่าว “เลิกติ่มแล้วมีความสุข คือ ๑. เราไม่ต้องกลัวใครว่า ๒. ไม่ต้องเอาเงินใช้จ่ายเสียค่าเหล้าโดยใช้เหตุ ๓. มันเหม็นเดิน ผ่านลูกเมีย เว้นแต่เขาจะพูดหรือไม่พูดเท่านั้นเอง ลูกเต้าจะเข้ามากอดมาหอมก็เพราะความรักพ่อ... ติ่มกับไม่ติ่มเวลาทำงานมันผิดกัน ไม่ติ่มทำงานมันจะสบายใจสมองมันจะโล่ง เวลาเรติ่มถ้าเหนื่อย มาก ๆ แล้วเราจะอ่อนเพลีย ทำให้เราขี้เกียจ”^{๖๕} การที่มีผู้อื่นให้ความรักความเชื่อถือว่าไว้วางใจ ความรู้สึกสบายทางร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความพึงพอใจจึงกระทำพฤติกรรม นั้นต่อไป

๒) ครอบครัวมีความสุข เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากเลิกติ่มสูรา แล้วคนในครอบครัวมีความสุข ดังคำกล่าว “จากเมื่อก่อนมากินข้าวร่วมกันไม่ตรงเวลา พ่อเลิกก็มา พร้อมหน้าพร้อมตากันตรงเวลารู้จักเวลาดีขึ้น รู้จักรับผิดชอบขึ้นดีขึ้น จากที่กินอยู่ไม่มีหรอก”^{๖๖} ผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ด้วยการทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตนำมาเปรียบเทียบกับปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกัน ความสุขในครอบครัวที่เกิดขึ้นคือ การได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน การได้รับ รับประทานข้าวร่วมกัน ความรับผิดชอบต่อครอบครัวที่มีมากขึ้นความไว้วางใจของคนในครอบครัว ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความภาคภูมิใจ พึงพอใจในการกระทำของตนเองจึงอยากที่จะกระทำพฤติกรรม เลิกติ่มสูราต่อไป

๓) การได้รับการยอมรับจากสังคม การได้มีส่วนร่วมหรือเป็นส่วน หนึ่งของสังคม เช่น การได้เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม การได้รับคำชื่นชม ยกย่อง การได้รับการ ช่วยเหลือ แบ่งปัน รวมทั้งความห่วงใยซึ่งกันและกัน ดังคำกล่าว “พอเราเลิกเหล้าเขาไม่ไล่ มาเลยๆ มาคุยกันเลย มีเรื่องอะไรก็มาคุยกัน...เขาให้มาช่วยกันคิดว่าจะสร้างยังไง เศรษฐกิจพอเพียงคุ้ม หมู่บ้านคุ้มใครคุ้มมัน”^{๖๗} ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังใจรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า ถ้าบุคคลขาดแรงสนับสนุน ขนดินนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกแยกออกจากสังคม รู้สึกโดดเดี่ยว ขาดเพื่อน ขาดที่ปรึกษา เป็นผลทำให้ บุคคลขาดกำลังใจ สิ้นหวังและรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการมีชีวิตอยู่ เมื่อผู้ให้ข้อมูลเลิกติ่มสูรา แล้วเกิดผล ดีกับชุมชน และชุมชนมีปฏิกิริยาที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดีกับตน ได้แก่ การที่มีคนในชุมชนอยาก

^{๖๕} บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตทอง สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ทองคล้าย สรวงศิริ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไทรงาม ตำบลตาตทอง อำเภอสรีราชา จังหวัด อุตรดิตถ์ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ปฏิบัติตามในการเลิกสุรา การให้เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และการที่คนในชุมชนให้ความเชื่อถ้อยอมรับฟังความคิดเห็นส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกว่าตนก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีคุณค่าในสังคมที่ตนอยู่ ทำให้เกิดความมั่นใจในการเลิกดื่มสุราต่อไป

๒. การมีทักษะในการปฏิเสธการปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่สามารถกระทำได้เมื่อไม่ต้องการกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เล่าประสบการณ์ในการใช้การปฏิเสธ มาเป็นตัวช่วยในการเลิกดื่มสุรา ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีทักษะในการปฏิเสธแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบหลายประการ เช่น อุปนิสัย วุฒิภาวะ สถานการณ์ในขณะนั้น ประสบการณ์และการฝึกฝน เป็นต้น และการที่จะปฏิเสธได้สำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นกับความมุ่งมั่นตั้งใจ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางที่แสดงออกขณะปฏิเสธ ซึ่งการปฏิเสธที่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนใช้ ได้แก่ บอกปฏิเสธตรงๆว่าเลิกแล้ว บอกปฏิเสธแบบกลัวเพื่อนดูถูกโดยบอกว่าดื่มมาเยอะแล้ว ปฏิเสธแบบผัดผ่อน เช่น พักก่อน (หยุดไว้ก่อน) ปฏิเสธโดยใช้เหตุผลว่า อายุมากแล้ว ร่างกายทรุดโทรม ปฏิเสธโดยหาข้ออ้าง เช่น ไม่ว่าง จะรีบไป มีนัด เป็นต้นดังคำกล่าว “เพื่อนคะยั้งคะยอให้กิน ผมก็ไม่กิน....บอกว่า เรากินมาเยอะแล้ว ไม่รู้จะกินไปทำไม ห่วงสุขภาพตัวเองแล้วตอนนี้...จริง ๆ แล้ว อยากพูดที่สุด ไม่เสียทั้งเงิน ไม่เสียทั้งสุขภาพ ภายในครอบครัวก็ดี”^{๖๘} และ “มันก็ไม่รู้ว่าเราเลิกดื่ม ถ้าไปมันจะชวนก็บอกกูไม่ว่างวันนี้กูไม่ว่างจะรีบไปทำงานมีนัด อย่าไปกับมัน”^{๖๙} นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานการณ์ทางสังคมและอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดื่มสุราในวัยรุ่น จากตัวอย่างการปฏิเสธของผู้ให้ข้อมูลที่ยกมา เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิเสธการดื่มสุรา แสดงถึงบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุม

๓. การใช้กำลังใจจากครอบครัวให้เลิกได้ถาวร ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ให้ข้อมูลใกล้ชิดมากที่สุดครอบครัวเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญกลุ่มหนึ่ง ที่คอยดูแลช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำแนะนำแก่สมาชิกในครอบครัว

จากคำกล่าว “ลูกเราก็เห็นดีด้วย ดีใจว่า พ่อเลิกเหล้าลูกเขาก็ดีทุกคน โทรมามากว่า พ่อเป็นอย่างไบบ้าง มีตั้งค่าใช้จ่าย เขาก็ส่งมาให้ทุกเดือน”^{๗๐} พบว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับคำชม ยกย่องจากบุคคลในครอบครัวเมื่อตนเลิกดื่มสุรา นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน ซึ่งก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแรงสนับสนุนเท่านั้น วัตถุประสงค์หลักของผู้ให้ข้อมูลในการใช้กำลังใจจากครอบครัวมาเป็นแรงสนับสนุนในการเลิกดื่มสุราคือความรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลในครอบครัวและ เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็ทำให้ผู้ให้ข้อมูลอยากที่จะเลิกดื่มสุราต่อไป

๔. การหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดอาการอยาก วิธีการก็จะคล้ายกับการเปี่ยงเบนและหลีกเลี่ยงไม่ให้ไปดื่มสุราในช่วงขาดสุรา แต่จะอยู่ในช่วงต่อมาประมาณ ๒-๓ เดือนหลังจากเลิกดื่มสุราเรียกว่าช่วงฝ่อาบปรุระ อากาที่พอบอยู่เสมอๆในระยะนี้ ได้แก่ อาการซึมเศร้า

^{๖๘} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน.

^{๗๐} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตาตอง วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

หงุดหงิดง่าย ไม่ค่อยมีสมาธิ ไม่ค่อยมีแรง และขาดความกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ภาวะเสี่ยงต่อการกลับไปดื่มสุรามีมากขึ้นจะเกิดในระยะนี้^{๗๑} นับว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญช่วงหนึ่ง หากผ่านพ้นช่วงนี้ไปได้ก็จะพ้นระยะที่ลำบากในการเลิกสุราในระยะต่อมาหลังผ่านพ้นระยะต่างๆของการเลิกสุรามาแล้ว ก็ยังต้องใช้วิธีการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดอาการอยากอยู่ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลบางคนเคยมีประสบการณ์ว่าเคยเลิกได้แล้วประมาณ ๑๐ ปี แล้วผลกลับไปดื่มอีกนั่นคือ สิ่งที่ทำให้ข้อมูลนำมาเป็นบทเรียนและนำมาใช้ในการปรับปรุงวิธีการเลิกสุราของตนเองในการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดอาการอยาก เพื่อให้เลิกดื่มสุราได้ถาวรตลอดไป ดังคำกล่าว “แล้วก็หลีกเลี่ยงคนอื่นที่เคยนั่ง เคยกินด้วย ปฏิเสธด้วย ห่างชั้น พยายามอยู่ในครอบครัวบ่อยๆ คือ ดูแลอยู่กับครอบครัว ไม่ใช่ไม่ไปไหนเลยนะ เราก็อยู่กับบ้าน ทำอะไรให้เกิดประโยชน์ในบ้านเราหะ มีอะไร ทำอะไร ปลุกอันนั้นไว้กิน อันนี้ไว้กิน หออะไรทำ ที่อยู่ในบ้านหลายอย่างที่จะทำ”^{๗๒}

๔.๕ หลักขนัตริธรรมในการแก้ปัญหการดื่มสุราของชาวบ้านในตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาต จังวัดอุดรธานี

ประชาชนในสังคมไทยปัจจุบันมีมูลเหตุแห่งการดื่มสุรา คือ โลภะ โทสะ โมหะ เมื่อบุคคลถูกชักชวนให้ร่วมวงสุราแล้วบุคคลเห็นแก่อาหารการกินนั้น หรือบุคคลเกิดโทสะหงุดหงิดรำคาญใจจึงคิดบรรเทาความหงุดหงิดรำคาญนั้น ด้วยการดื่มสุราเมรัย เมื่อบุคคลมีจิตคิดจะดื่มกินสุรา และพยายามดื่มกินสุราเมรัยให้ล่องล่ำคอเข้าไป อันเป็นองค์ประกอบแห่งการดื่มสุราย่อมสำเร็จเป็นการดื่มสุราเมรัย รวมถึงการเสพสิ่งเสพติดด้วยการฉีดยา การสูดดม เป็นต้น หลักธรรมดังกล่าว ได้แก่ หลักธรรมในการสกัดกั้นความโลภ ความโกรธและความหลง ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวเนื่องมาจากการดื่มสุราเป็นเหตุ ดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ การใช้ขนัตริธรรมในการสกัดกั้นการดื่มสุราอันเป็นสาเหตุแห่งความโลภ

ความโลภเป็นตัวแสดงออกมาเป็นความพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อจะโน้มน้าวสิ่งที่มีหมายปองเข้ามาเป็นสมบัติของตนเอง ซึ่งเป็นตัวกิเลสที่มีบทบาทสำคัญมากในการบรรดาอกุศลธรรมทั้งหลายเป็นบทบาทเชิงลบซึ่งขัดขวางกีดกันวิถีชีวิตโดยเกิดจากบุคคลที่มีความโลภ ความโกรธและความหลงหรือของมนุษย์ออกจากครองแห่งความถูกต้องและชอบธรรม จึงเป็นปัญหาที่กีดกร่อนจิตใจอยู่ตลอดเวลา ความโลภยังฉาบทาจิตใจของมนุษย์ทั้งหลายให้เกิดความสกปรกมัวหมองหมายความว่า เมื่อความโลภปรากฏตัวออกมาชัดเจนแล้ว สามารถจะปลุกเร้าให้มนุษย์ทำความชั่วทั้งหลายได้ทุกอย่างโดยไม่คำนึงถึงกรอบแห่งศีลธรรมใดๆ

ความโลภยังเป็นปัญหาสำคัญของการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเหตุให้สร้างปัญหาอย่างอื่นตามมา เช่น การโกงกิน หลอกลวง แย่งสมบัติของผู้อื่น จนเป็นเหตุให้แตกสามัคคีกัน ยกตัวอย่างเช่น พระสงฆ์ เมื่อครั้งยังไม่ได้บวช ย่อมมีการดื่มสุราและเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดความโลภในสิ่งต่างๆ ที่เป็นของตัวเอง เป็นตัวสั่งสมกิเลส เมื่อบวชเป็นพระสงฆ์ที่ยังเป็นผู้มีกิเลสอยู่ ย่อมมีความโลภในปัจจัย ๔ หรือมีความต้องการที่จะดื่มสุราเกิดขึ้นได้ แม้ไม่แสดงออกมามาก แต่ก็ก็สร้างความร้อนรุ่มใจให้ได้

^{๗๑} สุนันทา ศิริวง, “การทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กวัยรุ่นที่เสพสุราในจังหวัดแพร่”, หน้า ๑๑๐.

^{๗๒} สัมภาษณ์ อานนท์ นนทนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนตาตทองพิทยาคม วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

เหมือนกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ความอดทนในการข่มใจของตัวเองไม่ให้เกิดความโลภในปัจจัย ๔ นั้น ทำให้อดใจไม่ให้เกิดความต้องการในการดื่มไว้ได้ ความโลภมีหลายระดับ เนื่องจากการได้เป็นผู้มีการฝึกฝนอบรมตนอยู่เป็นนิตย์ หรือที่เรียกว่า เป็นผู้ไม่ประมาท และเพราะการมีสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย จึงทำให้อดทนต่อสิ่งยั่วยวนในให้เกิดความโลภได้^{๗๓}

โดยมากความโลภแสดงออกมาในลักษณะของการอยากได้สิ่งของเครื่องใช้ที่เกิดความจำเป็น เมื่อไม่ได้ดื่มสุราตั้งใจหมาย เพราะความไม่พร้อมก็ทำให้เกิดความเสียใจ หงุดหงิดรำคาญใจ หรือหรือวิธีได้มาในทางที่ไม่เหมาะสม ถึงแม้จะไม่ผิดศีล แต่ก็เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่เยาวชนเท่านั้นที่มีความโลภอันเป็นปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุรา แม้แต่ผู้ใหญ่ก็มีปัจจัยที่ทำให้เกิดความโลภได้ เช่น เมื่อต้องการที่จะหาเงินเพื่อนำมาซื้อสุรา ย่อมแสวงหาสิ่งของเพื่อนำไปขายและนำเงินที่ได้มานั้น ไปซื้อสุรามาดื่มกิน และเกิดความโลภขึ้น คือ ต้องการที่จะได้ดื่มสุราเป็นจำนวนมาก และไม่สนใจว่าจะได้สุรานั้นมาได้อย่างไร ขอเพียงได้มาตอบสนองความต้องการของตนเอง เมื่อไม่ได้สุรามาดื่ม ย่อมที่จะผิดศีลธรรม คือการลักขโมยสิ่งของของบุคคลอื่นนำมาขาย^{๗๔} เมื่อเมาสุราแล้วย่อมเกิดการทะเลาะวิวาทกันเกิดขึ้น อันเป็นสาเหตุสำคัญในความวุ่นวายในสังคม

เป้าหมายหลักในการกำจัดความโลภอันเกิดจากการดื่มสุราที่เป็นของฆราวาสก็เป็นขันติ ในหลักฆราวาสธรรม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการครองเรือนหรือการดำเนินชีวิตประจำวันอันปราศจากการดื่มสุรา กล่าวคือ เมื่อรู้จักอดทนหรือห้ามใจตนเองกับความโลภในการดื่มสุราที่เกิดขึ้นได้แล้วย่อมทำให้จิตใจสบายและไม่ต้องเดือดร้อนและไม่มีความโลภในการแสวงหาเงินมาซื้อสุราซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามหลักเหตุผลแล้ว คนที่รู้จักความอดทนหรือคนมีสติแล้วย่อมเป็นผู้ที่มีนิสัยใจคอที่เยือกเย็น สุขุมรอบคอบ มักน้อยสันโดษ หรือเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมตนมาดีพอสมควรจึงจะรู้จักความอดทนต่อสิ่งยั่วยุกิเลส คือความโลภในการดื่มสุราได้

๔.๕.๒ การใช้ขันติธรรมในการสกัดกั้นการดื่มสุราอันเป็นสาเหตุแห่งความโกรธ

ความโกรธนับเป็นประสบการณ์พื้นฐานของชีวิต ที่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอเหมือนกันกับมนุษย์ทุกคน トラบเท่าที่มนุษย์เรายังมีขอบเขตของการพัฒนาศักยภาพของตนแบบจำกัด ไม่รู้ถึงคุณธรรมสูงส่งจนกลายเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่อนาคามีขึ้นไปจนเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เมื่อเป็นพระอนาคามีแล้วก็ไม่มี ความโกรธ”^{๗๕} วิธีการจัดการความโกรธไว้ ๑๑ ประการ คือ ขันติ ทัมะ ปัญญา สติ สังวร สัจจาธิฐาน จาคะ หิริโอตตปปะ กัมมัสสกะตาญาณ มรณานุสสติ อัปปมัญญา เมตตา ท่านได้อธิบายวิธีการจัดการความโกรธเหล่านี้ว่าเป็นยั้งฉางสำหรับกักเก็บความโกรธเอาไว้ไม่ให้ออกมาอาละวาดทำอันตรายตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นการไม่ให้อาหารมันกิน (หมายถึงการไม่ตอบสนองอารมณ์โกรธ) แล้วมันก็จะค่อยๆ เน่า สุกสุญสลายไปเอง เพราะหมดเหตุปัจจัยหล่อเลี้ยงมัน^{๗๖}

สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า เป็นธรรมชาติของคนที่ยังมีกิเลสที่ต้องมีโลภ โกรธ หลงบ้าง แต่อย่างน้อยการได้ฝึกตนมาทั้งในสมัยที่บวชและปัจจุบัน ทำให้ลดการกระทบกระทั่งกับผู้อื่นได้ดี เพราะเรามีสติดำเนินชีวิต การอดทนความไม่พอใจทำให้เป็นคนใจเย็น อาศัยหน้าที่การงานจึงทำให้

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระครูสุตุดมกิจ รองเจ้าคณะอำเภอดุสิตราษฎร์ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๗๕} อ้างแล้ว

^{๗๖} อ้างแล้ว

เกิดมานะเหมือนกัน แต่เราก็คำนึงถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นตามมา บางครั้งก็มีไม่พอใจผู้อื่น เหมือนกันในการทำงาน การปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ก็ห้ามใจไว้ ไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ซึ่งเป็นผลดี คือทำให้ใจสบาย ไม่ขัดเคืองทุกข์ร้อนใจเหมือนเวลามีความโกรธ^{๗๗} มีบางครั้งที่ไม่พอใจเพื่อนเรียน สาเหตุเกิดจากความเห็นไม่ตรงกันรวมทั้งพูดจาเสียดสีกัน แต่ก็อดทนไว้ เพราะกลัวมีปัญหาเกี่ยวกับทาง โรงเรียน มีผลดีคือไม่ก่อการทะเลาะวิวาท โรงเรียนไม่เสียชื่อเสียง ทั้งไม่เป็นปัญหากับผู้ปกครองด้วย มีความโกรธเกิดขึ้นแสดงออกในอาการหรือกิริยาต่างๆ เช่น ทะเลาะกับคนอื่น ด่าคนอื่น การทาร้าย กันบางครั้งก็อดได้ บางครั้งก็อดไม่ได้ แต่เวลาที่อดทนต่อความโกรธได้จะรู้สึกสบายใจ ไม่มีความ เดือดร้อนใจ^{๗๘} จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าความอดทนทำให้ขมใจอดกลั้นใจไม่ให้โกรธได้ เป็นผลดีต่อผู้ ปฏิบัติโดยส่วนเดียว

๔.๕.๓ การใช้ขันติธรรมในการสกัดกั้นการตีสุราอันเป็นสาเหตุแห่งความหลง

ความหลงนี้เป็นกิเลสที่ละเอียดมากกว่าความโลภและความโกรธ แม้แต่พระอรหันต์ก็ยังไม่ใช้พระอรหันต์ก็ยังไม่สามารถที่จะละความหลงได้ ดังนั้น ความหลงจึงเป็นกิเลสในระดับอนุสัย ต้อง แก่ไขด้วยปัญญาญาณเท่านั้น อย่างไรก็ตามความโลภที่จะกล่าวในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการละความหลง เพื่อขจัดกิเลสอย่างละเอียด แต่จะช่วยให้รู้เท่าทันความหลงที่เป็นเหตุให้คนตกอยู่ในอำนาจของกิเลสอย่าง หยาบ คือ ความโลภ (โลภอยากได้สิ่งของผู้อื่น) และความโกรธ (พยายามปกป้องร้ายผู้อื่น) นั่นคือการมี สัมมาทิฐิคือเห็นชอบตามครรลองคลองธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อเห็นถูกต้อง รู้จักห้ามใจไม่ให้ โลภและไม่ให้โกรธได้ก็ถือว่ากำจัดความหลงได้ในความหมายนี้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า ความเจริญทางวัตถุในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ยั่วยจริตใจให้ เกิดความต้องการอยากได้มาครอบครอง และหากไม่ระวังใจหรือห้ามใจตนแล้วก็จะไปไปตามกระแส ได้อย่างง่ายดาย ในฐานะที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งก็ไปไปตามกระแสเหมือนกัน แต่เนื่องจากความไม่ พร้อมไม่สะดวกทุกอย่างจึงทำให้เตือนตนได้ไม่ยากและสามารถห้ามใจในสิ่งที่ต้องการได้ เป็นผลดีคือ ไม่ทำให้สิ้นเปลืองเงินทองหรือรบกวนพ่อแม่ให้ลำบาก การอดทนต่อความอยากได้ในสิ่งสวยๆ งามๆ สำหรับวัยรุ่นแล้วก็ทำได้ยากเหมือนกัน เพราะกลัวไม่ทันสมัยเหมือนเพื่อน หรืออาจรู้สึกว่าคุณดีกว่าคนอื่น แต่เมื่อเห็นว่าไม่ใช่สิ่งจำเป็น ทำให้เตือนตนเปล่า ก็อดทนเอา เมื่ออดทนได้รู้สึกสบายใจ เพราะไม่ต้องหลงกระแสหรือค่านิยมที่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง ซึ่งเป็นความสุขใจไม่นาน ในที่สุดก็ เป็นทุกข์ใจอีก เพราะคนเราไม่ค่อยรู้จักความเพียงพอ เวลาที่อดใจห้ามใจไม่ให้โกรธได้จะรู้สึกเย็นใจ สบายใจ^{๗๙}

๔.๕.๔ วิธีการใช้หลักขันติธรรมในการแก้ปัญหาการตีสุราของประชาชนในตำบล ตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

๑. ต้องคำนึงถึงหิริโอตตปัปะให้มาก เมื่อมีความละอาย และเกรงกลัวต่อบาป อย่างเต็มที่ ความอดทนย่อมจะเกิดขึ้น เพราะการที่เราทน เมื่อนึกถึงการที่จะตีสุราแล้วเกิดความละอายต่อ ลูกหลานหรือคนในสังคม ย่อมไม่กล้าที่จะตี นอกจากนี้ เมื่อตีไปแล้วเกิดความกลัวขึ้นว่า ถ้าตี

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๘} สัมภาษณ์สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาดราชบุรณณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ศรีสุพรรณ สว่างวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตาดทองวิทยาคม ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

แล้วย่อมเป็นผลให้เกิดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว รวมถึงบุคคลที่อยู่รอบข้าง และเป็นอันให้เกิดการเสียทรัพย์ จึงเป็นเหตุให้ต้องมีความอดทนต่อความอยากของตนเอง

๒. ต้องรู้จักเชิดอารมณ์ที่มากกระทบนั้นให้สูงขึ้น คือ เมื่อถูกคนด่า ก็นึกเสียว่า ดีกว่าเขาดี ถ้าเขาดี ก็นึกเสียว่า ดีกว่าเขาฆ่า เป็นต้น ถ้าเปรียบกับการชกมวย การสู้แบบนี้ก็คือ การหลบหมัดของ คู่ต่อสู้ โดยวิธีหมอบลงต่ำ ให้หมัดเขา คร่อมหัวเราไปเสีย เราไม่เจ็บตัว ดังนั้น ต้องอดทนต่ออารมณ์ที่จะมากกระทบต่อตนเอง เมื่อเกิดความอยากเกิดขึ้น ต้องใช้ขันติธรรมเป็นอย่างมาก เพื่อจะลด ละ และ เลิกการดื่มสุรา

๓. ต้องฝึกสมาธิมาก ๆ เพราะทั้งขันติและสมาธิเป็นคุณธรรมที่เกี่ยวพันกัน ขันติจะหนักแน่น ก็ต้องมีสมาธิ มารองรับ สมาธิจะก้าวหน้า ก็ต้องมีขันติ เป็นพื้นฐาน ขันติอุปมา เหมือนมือซ้าย สมาธิอุปมา เหมือนมือขวา จะล้างมือ มือทั้งสองข้าง จะต้องช่วยกันล้าง จึงจะสะอาดดี ด้วยเหตุนี้จึง จำเป็นที่ต้องมีการฝึกสมาธิ อันเป็นตัวหนุนนำให้การให้บุคคลได้ ลด ละและเลิกในการดื่มสุรา^{๔๐}

นอกจากนี้ ขันติธรรมยังเป็นตัวปิดช่องทางเข้ามาของความเสื่อม การปิดช่องทางเข้ามาของความเสื่อม หมายถึง การละเว้น หลีกเลียง ความประพฤติ ที่เป็นช่องทางของ ความเสื่อม ความพินาศ ซึ่งเป็นเหตุให้ ทรัพย์สิน เงินทอง สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติยศ ความสงบสุข ของตนเอง ครอบครัว และสังคม เสียหาย ย่อยยับไป ที่เรียกว่า อบายมุข 6 ประการ คือ ดิตสุราของมีนเมา ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบเที่ยวดูการละเล่น ดิดการพนัน ชอบเล่นการพนัน มั่วสุมมิตรชั่ว คบคนชั่ว คนเลว เป็นมิตรสหายและเกียจคร้านการทำงาน ไม่ชอบการทำงาน อันเป็นเหตุให้คนเรานั้นเกิดความเสื่อม และเป็นบ่อเกิดของการติดสุรา ดังนั้น ผู้ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องหลีกห่าง หรือละเว้นจากอบายมุข เพื่อปิดช่องทาง การเข้ามา ของปัญหาต่าง ๆ หรือความเสื่อมของชีวิต โดยละเว้น หลีกเลียง การประพฤติปฏิบัติใน 6 เรื่องนี้ อย่างเด็ดขาดโดยใช้หลักขันติธรรม^{๔๑}

๔.๖ ประโยชน์และคุณค่าของการใช้ขันติในการเลิกดื่มสุราที่มีต่อการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

๔.๖.๑ การใช้ขันติในการเลิกดื่มสุราที่มีต่อการพัฒนาสุขภาพกาย

ปัจจัยที่ทำให้สุขภาพดีเป็นที่นิยม เช่น หลัก ๕ อ. เป็นต้น ประกอบด้วย (๑) อาหาร คือ กินอาหารให้ครบทั้ง ๕ หมู่ และกินอย่างถูก (๒) อากาศ คือ การสูดอากาศที่บริสุทธิ์ เช่น อากาศหลังฝนตกหรืออากาศตามสถานที่ที่มีป่าไม้หรือแม่น้ำที่สะอาด (๓) ออกกำลังกาย คือ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีผลทำให้กล้ามเนื้อและเอ็นยึด ทำให้ระบบการไหลเวียนของเลือดดีขึ้น การออกกำลังกายที่เหมาะสม คือ วันหนึ่งไม่ต่ำกว่า ๓๐ นาที (๔) อูจจาระ (ขับถ่ายดี) ผู้ที่มีสุขภาพดีเป็นผู้ถ่ายอุจจาระในเวลาเช้าหรือเย็นปัจจัยที่ทำให้ระบบขับถ่ายดี เช่นการดื่มน้ำอุ่น, การรับประทานอาหารที่มีกากหรือมีเส้นใยและอาหารที่ย่อยง่าย เช่น กลัวยน้ำหว่า มะละกอ เป็นต้น (๕) อารมณ์ มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้มีอารมณ์ดี เช่น การได้พักผ่อนในสถานที่เงียบสงบ อากาศดี, การคบเพื่อนดี, ฟังเพลงที่ผ่อนคลาย, การสูดดมของหอม, การแช่น้ำอุ่น เป็นต้น อดทนก็จัดอยู่ในปัจจัยคืออารมณ์นี้

ขันติหรือความอดทนไม่ใช่หลักธรรมสำหรับส่งเสริมให้มีสุขภาพกายที่ดีโดยตรง แต่เป็นผลทางอ้อม กล่าวคือการอดทนต่อทุกขเวทนาทางกาย เช่น ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการทำงาน

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน.

เรียนหนังสือ ปฏิบัติธรรม เจ็บไข้ได้ป่วย เหล่านี้จะทำให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่แสดงอาการทรมานทรมาย กระสับกระส่ายเพราะทุกขเวทนาที่ประสบอยู่นั้น ขันติในลักษณะนี้ ได้แก่อริวาสันขันธ์ เมื่อสามารถอดทนหรือเอาชนะความไม่สบายกายได้ก็จะทำให้มีกำลังหรือความสามารถในการทำหน้าที่ของตน^{๘๒}

ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญเพราะทำให้คนมีความมุ่งมั่นเป็นปัจจัยสำคัญในการเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นและทำให้งานสำเร็จ ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่า การอดทนต่อความไม่สบายที่ขึ้นจากการเจ็บป่วย เหน็ดเหนื่อยจากการเรียนทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อหน้าที่ของตน คือ มีร่างกายที่แข็งแรงเป็นปกติ ทำให้มีกำลังใจ ไม่ท้อถอยกับอุปสรรคใดๆ ส่วนมากความลำบากกายหรือไม่สบายกายเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตในแต่ละวันคือการทำงาน เพราะการเป็นผู้นำครอบครัวต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงสมาชิกครอบครัวบางครั้งทำให้เหน็ดเหนื่อย อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องอดทนต่อสู้กับความลำบากที่เกิดขึ้น การได้ทำงานอยู่เป็นประจำทำให้ร่างกายไม่ค่อยมีโรคภัยเบียดเบียน^{๘๓} จึงไม่ลำบากในการรักษาร่างกายมากหรือหากมีการเจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง เมื่อรู้จักอดทนก็จะทำให้ผ่อนหนักเป็นเบาได้ไม่ทรมานทรมายหรือกระสับกระส่าย ทำให้มีกำลังใจต่อสู้ชีวิต

ความอดทนต่อความเจ็บป่วยความตรากตรำทำงานหนักทำให้เป็นคนสู้ชีวิต ไม่มีอุปสรรคใดจะมาบั่นทอนกำลังใจได้ง่าย ทำให้เป็นคนบากบั่นมุ่งมั่น จะทำอะไรก็สำเร็จได้ตามที่มุ่งหวัง ไม่มีปัญหาสุขภาพมาทำให้เสียงาน ซึ่งความอดทนหรือการมีจิตใจเข้มแข็งนี้เป็นเหมือนการได้รับการสุขภาพร่างกายอยู่เสมอ การอดทนต่อความยากลำบากทั้งที่เกิดจากสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการเจ็บป่วยด้วยมีผลดีต่อจิตใจโดยตรง ส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกายด้วยคือทำให้เป็นคนทรหดอดทน ไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าอันเป็นอุปสรรคของการทำงานอย่างหนึ่ง ไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอกคือยารักษาโรคหรือยาบำรุงร่างกายเสมอไป^{๘๔}

ความไม่สบายกายที่เกิดขึ้นโดยมากเกิดจากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในการทำงานและการเจ็บไข้ได้ป่วยเมื่ออดทนได้ก็ทำให้ไม่ทรมานทรมายหรือกระสับกระส่าย ทำให้มีกำลังใจต่อสู้ชีวิต^{๘๕} ความอดทนต่อความเจ็บป่วยได้แม้จะไม่ใช่เป็นการทำให้มีความสุขแต่ก็ทำให้สุขภาพที่แย่ในขณะนั้นกลับดีขึ้นเป็นปกติได้ ดังนั้น การรู้จักอดทนต่อทุกขเวทนาทางกายของกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นผลดีต่อสุขภาพกาย

๔.๖.๒ การใช้ขันติในการเลิกดื่มสุราที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพจิตใจ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพจิต คือ พัฒนาให้เกิดความสงบและความสุขประโยชน์สูงสุด คือ ความสงบสุขที่เกิดจากการพัฒนาจิตเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิพพาน แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายเอาคุณภาพจิตในระดับนั้น มุ่งเฉพาะคุณภาพจิตในการดำรงชีวิตระดับโลกียะเท่านั้น ขันติที่เป็นแนวทางแห่งการพัฒนาคุณภาพจิต ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงการเจริญสมาธิตามหลักอริย

^{๘๒} อ่างแก้ว

^{๘๓} พระอธิการทอง พนมุตโต เจ้าอาวาสวัดเจริญศรีสมพร ตำบลตลาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๘๔} เรื่องเดียวกัน

^{๘๕} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาดราชบุรณบุรีรัมย์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

บาท ๔ โดยเฉพาะวิริยะและจิตตะนั้นมีความเกื้อกูลกับขันติเพราะหากขาดความอดทนแล้วความเพียรหรือความมุ่งมั่นจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย การพัฒนาจิตในลักษณะนี้สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน^{๘๖}

ในส่วนที่เป็นการพัฒนาคุณภาพจิตใจคือการรู้จักอดทนต่ออำนาจกิเลสคือโลภ โกรธ หลง ได้ ดังได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความโลภและโกรธนั้นมีมากทั้งเรื่องผลประโยชน์ ทักษะที่แตกต่างกัน ความประพฤติไม่เหมือนกัน ค่านิยม รวมทั้งความอยู่รอดของชีวิตด้วย ปกติแล้วจิตของคนที่ไม่ได้ฝึกมักเป็นไปในอำนาจของกิเลส ซึ่งทำให้จิตไร้คุณภาพ ตกต่ำ เศร้าหมอง เตือนร้อน วุ่นวาย เมื่อชาวบ้านเหล่านี้ได้นำคำสอนเกี่ยวกับความอดทนมาใช้ก็เกิดคุณค่าของความอดทน คือ ทำให้ปลอดโปร่งใจ สุขใจ สบายใจ ไม่ถูกอำนาจของความโลภ โกรธ อันเกิดจากการดื่มสุรา เป็นต้นครอบงำ^{๘๗} ซึ่งเป็นการได้พัฒนาคุณภาพจิตใจของตนเอง

ธรรมที่ส่งเสริมความไม่โกรธ คือ การเจริญเมตตาต่อผู้อื่นและสัตว์อื่นเป็นนิตย์ วิธีประยุกต์ขันติใช้ระงับความโกรธ เช่น ให้นับ ๑ ถึง ๑๐ ก่อนที่จะพูดหรือทำด้วยอำนาจความโกรธที่เกิดจากการดื่มสุราเป็นการยังกาย วาจา ใจ ไม่ให้ความมุนหันพลันแล่น เป็นอุบายให้เกิดความเย็นใจ เป็นวิธีง่าย ๆ อย่างหนึ่งที่ได้ผลดี ส่วนการฝึกจิตในการระงับความโลภ คือ อดใจในสิ่งที่อยากได้นั้น หากอดใจโดยตรงทำได้ยากก็หาอุบายในการอดทน คือ การพิจารณาเห็นโทษของความโลภที่เกิดจากการดื่มสุรา เช่น ถูกดูหมิ่น จิตมีความร้อนรน มีความต้องการอยู่เป็นนิตย์เหมือนกับเปรตที่หิวโหยอยู่เป็นนิตย์ และเป็นอกุศลกรรม ซึ่งต้องได้รับผลคือบาป ทำให้ต้องได้รับความทุกข์ใจ และทำให้ไปสู่ทุกขภูมิในปรโลก^{๘๘}

๔.๖.๓ ประโยชน์ของการใช้ขันติในการเลิกดื่มสุราที่มีต่อการดำเนินชีวิต

เกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้ขันติในการเลิกดื่มสุราที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวตำบลตาตอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้สรุปเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้ (๑) การบรรลุเป้าหมายของการดำรงชีวิตประจำวัน และ (๒) การได้พัฒนาคุณภาพจิตใจ

๑) การบรรลุเป้าหมายการดำรงชีวิตประจำวัน

เป้าหมายของชีวิตในการดำรงชีวิตของกลุ่มเป้าหมายมีแตกต่างกันคือ เป้าหมายของพระสงฆ์ ได้แก่ ความสุขใจที่เกิดจากการประพฤติตนตามพระธรรมวินัย เป้าหมายของครูนอกเหนือจากการมีฐานะที่มั่นคงเหมือนกับชาวบ้านทั่วไปแล้วที่สำคัญ คือ การได้ส่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และเป็นคนดีเป้าหมายของชาวบ้านผู้ครองเรือน คือ การมีฐานะที่มั่นคง มีสุขภาพกายและใจดี บางคนอาจจะต้องการความมีชื่อเสียงด้วย แต่จะไม่ประสงค์เอาในที่นี่ ส่วนเป้าหมายของนักเรียน คือ เรียนให้จบและมีงานทำที่ดี

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่าเป้าหมายชีวิตของชาวบ้าน คือ การอยู่ดีมีสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากเหมือนกัน เพราะคนเรามีโอกาสและความสามารถแตกต่างกัน บางคนแม้จะมีความสามารถแต่ไม่มีโอกาสก็มี ซึ่งทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายชีวิตที่ตนปรารถนาได้ บางคนมีโอกาสดแต่ไม่มีความสามารถ ทำให้ทำงานได้ไม่ดี การรู้จักอดทนทำมาหากินจะทำให้ประสบ

^{๘๖} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์สิทธิสาร เจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน

^{๘๘} อ้างแล้ว.

ความสำเร็จได้โดยไม่ง่าย แม้ไม่อาจสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้อย่างน้อยก็พออยู่พอกิน ไม่ขัดเคืองจนเกินไป^{๘๙} เมื่อเทียบความยากลำบากในการดำเนินชีวิตระหว่างอดีตกับปัจจุบัน พบว่ามีความแตกต่างกันพอสมควร คือแต่ก่อนเป็นความลำบากกายเพราะต้องใช้แรงงานเอง แต่แม้จะเหนื่อยก็อดทนเอา ได้พักผ่อนแล้วก็หายเหนื่อยมีกำลังทำงานต่อไป แต่ปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ไม่ต้องใช้แรงงานเองเหมือนเดิม แต่ต้องจ้างคนทำงาน ดังนั้น จึงทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง ทำให้เหนื่อยใจแทนการอดทนความลำบากทางกายทำได้ยากกว่าการอดทนความลำบากทางใจ แต่การรู้จักอดทนก็ช่วยให้ไม่เครียดมาก มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตต่อไปเป็นปกติของการทำงาน คือ ต้องมีความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า และมีความลำบากในการหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ชีวิตการมีครอบครัวเป็นสิ่งพิสูจน์ความอดทนได้เป็นอย่างดี^{๙๐} เพราะรู้จักอดทนต่อความลำบากจึงทำให้มีความเป็นอยู่ดีอย่างทุกวันนี้

รู้จักการใช้ความอดทนมาตั้งแต่สมัยที่เรียนหนังสือแล้ว เพราะไม่ได้มีฐานะครอบครัวดี ต้องบากบั่นต่อสู้ชีวิตเอง เรียนจบแล้วทำงานก็ต้องใช้ความอดทนอีกเหมือนกัน เพราะไม่ใช่คนมีหน้าที่การงานสูง การมีรายได้น้อยยังต้องอดทนมาก บางครั้งก็ต้องยืมหนี้สินมาเลี้ยงครอบครัว การรู้จักอดทนต่อความยากลำบากทำให้สามารถยืนหยัดชีวิตอยู่ได้ การรู้จักอดทนทำให้สร้างฐานะครอบครัวได้ แม้จะไม่ร่ำรวยเหมือนกับคนอื่น แต่ก็มีชีวิตแบบพออยู่พอกิน^{๙๑} ความลำบากทำให้เราได้แสดงความสามารถของตนออกมาและการเสียสละเพื่อครอบครัว ความอดทนเป็นเครื่องมืออย่างดีในการต่อสู้ชีวิต ทำให้ชีวิตก้าวไปข้างหน้าได้อย่างไม่ท้อถอย

ชีวิตการทำมาหากินต้องต่อสู้กับความยากลำบากจนเห็นว่าเป็นเรื่องปกติแล้ว บางครั้งก็รู้สึกท้อเหมือนกันกับการที่ต้องเป็นหนี้สิน แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เมื่อได้ฟังพระเทศน์เกี่ยวกับความอดทนทำให้มีสติเตือนตน แม้ที่ท้ออยู่ก็ทำให้มีกำลังใจทำงาน ผลของความอดทนคือทำให้มีอนาคตที่ดี แม้ไม่ได้ อย่างนั้นก็ทำให้ทำมาหากินเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้^{๙๒} การจะสร้างฐานะให้ดีในปัจจุบันทำได้ยากเหมือนกัน เพราะมีการแข่งขันสูง จะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางฐานะครอบครัวดีมาก่อน หรือเป็นผู้มีการศึกษาดี ได้ทำงานดี รวมทั้งมีโอกาสดีในการทำงาน แม้จะมีฐานะดีหรือไม่ดีก็คิดว่าต้องมีความอดทนกันทั้งนั้น เพียงแต่ต้องอดทนในรูปแบบที่แตกต่างกันเท่านั้นเอง คือบางคนรวยแต่มีสุขภาพไม่ดี ต้องทนต่อโรคร้ายก็มี หรือมีปัญหาครอบครัว ต้องทนต่อการใช้ชีวิตร่วมกันก็มี สำหรับคนจนแล้วต้องทนทำงานหนักสร้างฐานะ ความอดทนจะทำให้ไม่เกิดความท้อถอยต่อความยากลำบาก สมัยนี้ไม่ใช่ยุคบุกเบิกเหมือนในอดีต คือสมัยก่อนคนขยันทำมาหากินมักจะสร้างฐานะได้ดี แต่ปัจจุบันไม่แน่นอนเสียแล้ว เพราะมีการแข่งขันกันสูง และคนเห็นแก่ตัวก็มีมาก หากไม่มีน้ำใจต่อกันแล้วก็จะเกิดการเอารัดเอาเปรียบกันได้ง่าย^{๙๓} นอกจากจะอดทนทำงานหนักแล้วยังต้องอดทนต่อคนอื่นด้วย ความอดทนนี้จะทำให้เอาชนะอุปสรรคทั้งหลายได้

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระอธิการทอง พนมุตโต เจ้าอาวาสวัดเจริญศรีสมพร ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๙๐} สัมภาษณ์ ศรีสุพรรณ สว่างวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตลาดทองวิทยาคม ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

^{๙๑} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาคราษฎร์สมบุรณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ยงยุทธ สรวงศิริ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไพรทอง วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระอธิการทอง พนมุตโต เจ้าอาวาสวัดเจริญศรีสมพร ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

คนที่ขยันและอดทนทำงานประเภทหนักเอาเบาสู้จะทำให้สามารถหาทรัพย์ได้ เมื่อมีทรัพย์ก็เกิดความสุขใจในทรัพย์นั้น เพราะไม่ต้องกลัวว่าจะอดอยากหรือเลี้ยงชีพด้วยความฝืดเคือง ปัจจุบันประชากรมีเพิ่มมากขึ้น หางานทำได้ยากและคนที่ตกงานก็มีมาก เป็นปัญหาเศรษฐกิจที่รัฐก็แก้ไขได้ยาก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน ดังนั้น คนที่มีความสุขเพราะการมีทรัพย์จึงหายาก ชาวตำบลตลาดทองก็เช่นเดียวกัน แม้จะมีฐานะยากจนแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะหาความสุขไม่ได้ หากรู้จักอดทนต่อความทุกข์ยากได้ แม้จะไม่มีความสุขแต่ก็ไม่ทุกข์จนเกินไป^{๙๔} บุคคลที่ไม่ใช่คนตระหนี่เมื่อได้ใช้จ่ายทรัพย์ที่มีอยู่ก็รู้สึกเป็นสุขใจ อย่างไรก็ตามหากไม่รู้จักประมาณในการใช้จ่าย อดทนต่อความต้องการหรือความอยากไม่ได้ ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยจนทำให้ทรัพย์น้อยลงหรือหมดสิ้นไป การใช้จ่ายทรัพย์นั้นก็ก่อให้เกิดความทุกข์ใจตามมาความอดทนทำให้ห้ามใจต่อสิ่งยั่วยวความอยากและป้องกันความทุกข์ที่เกิดจากความขัดสนได้^{๙๕}

คนที่ไม่มีหนี้สินก็เพราะขยันทำมาหากินและรู้จักเก็บหอมรอมริบเป็น หากมีทรัพย์แล้วเกิดความประมาท ไม่รู้จักอดใจ ต้องการสิ่งใดก็ซื้อโดยไม่พิจารณาถึงฐานะความเป็นอยู่ของตน ในที่สุดก็ต้องกู้หนี้ยืมสินผู้อื่นมาจับจ่ายใช้สอยดำรงชีวิต ทำให้เกิดทุกข์ทั้งทางกายและใจ ประการสุดท้ายคือความสุขเกิดจากการได้ประกอบอาชีพสุจริต ในทางตรงกันข้ามหากไม่รู้จักอดทนต่อความอดอยากหรือความโลภ ไม่เลือกวิธีที่จะได้ทรัพย์มา หลงผิดไปประกอบอาชีพทุจริต ก็เกิดความสุขทั้งทางกายและจิตใจ เช่น ถูกดำเนินคดี ถูกไล่ออกจากงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยความอดทนแก้ไข ความอดทนต่อความขัดสนไม่อาจทำให้คนรวยได้ แต่ทำให้ไม่ทุกข์ใจมาก เมื่อมีกำลังใจต่อสู้ชีวิตก็อาจพบช่องทางในการทำมาหากินที่สามารถสร้างฐานะได้ และเมื่ออดทนกับการทำงานเลี้ยงชีพได้ ก็อาจมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้^{๙๖} เพราะคนขยันย่อมหาทรัพย์ได้ คนมีทรัพย์ก็มีความสุขในทรัพย์นั้น

๒) การได้พัฒนาคุณภาพจิตใจ

ตามหลักพระพุทธศาสนา สุขใจหรือสุขภายในประเสริฐกว่าความสุขกายหรือสุขภายนอก เพราะสุขภายในสิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดสุข เป็นสิ่งที่มั่นคงแน่นอนเหมือนกับความสุขใจที่เกิดจากจิตสงบและเป็นอิสระจากการถูกปัจจัยปรุงแต่ง ผลการสัมภาษณ์พบว่า สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่มากมีผลต่ออุปนิสัยของเด็กด้วย เช่น ทำให้ก้าวร้าว ขาดความอดทน เป็นต้น ในฐานะของครูอาจารย์ การสอนเด็กให้สนใจเรียนหนังสือและมีความประพฤติเรียบร้อยทำได้ยากเหมือนกัน ต้องใช้ความอดทนสูง ผลของการอดทนสอนศิษย์ทำให้ครูได้รับความสุขใจ ภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในชีวิตของศิษย์^{๙๗} ความอดทนต่อสิ่งที่ไม่น่าพอใจทั้งการกระทบกระทั่งขัดใจกัน ความไม่สบายกาย และความยากลำบากในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งทำได้ยาก หากมีสติและเห็นประโยชน์ของการอดทนก็จะทำให้รู้จักอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่เผชิญอยู่ด้วยความมองอาจกล้าหาญและสง่างาม การได้ออดทนในสิ่งที่กล่าวมา

^{๙๔} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๕} สัมภาษณ์ บุญสัน แดงลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดทอง วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๖} สัมภาษณ์ วุฒิเดช ภูนิโรจน์ กำนันตำบลตลาดทอง วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๗} สัมภาษณ์ พระอธิการนิรุต ปกสุสโร เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ บ้านกุดนาถือ ตำบลตลาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นี้มีผลที่น่าพอใจคือสามารถแก้ไขปัญหารุมเร้าชีวิตได้ ไม่สร้างปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การวิวาทกัน การทอดทิ้งฐานะของตน เป็นต้น^{๙๘}

ผลของความอดทนต่อความยากลำบากในการทำมาหากินคือก่อให้เกิดความสุข ความสุขที่ได้รับจะเกิดขึ้นหลังจากที่อดทนได้ เป็นความสุขระยะสั้น แต่ที่สำคัญ คือ ความสุขที่เกิดขึ้นจากการอดทน คือ ทำให้ทำงานได้ดี สำเร็จประโยชน์ที่มุ่งหมาย และประโยชน์นั้นจะอำนวยสุขให้ คือ มีความเป็นอยู่สะดวกสบาย ไม่ลำบากขัดสนในการทำงานหาเงินเลี้ยงชีพ เป็นความสุขที่ยั่งยืนกว่า^{๙๙} ความอดทนในวัยนี้นอกจากหน้าที่ คือ การเรียนหนังสือ การทำงานบ้านและการใช้ชีวิตทั่วไป แล้ว ความอดทนที่ได้เคยปฏิบัติมาคือ อดทนต่อความปรารถนาในรัก หากผิดหวังและอดทนไม่ได้จะทำให้เป็นทุกข์ใจ เพราะความไม่สมหวังในรัก การรู้จักทำใจหรืออดทนจะทำให้รู้จักยอมรับความเป็นจริง แม้จะไม่มีความสุขในทันใด แต่จะทำให้จิตใจไม่ทุกข์ทรมานมากและค่อยๆ ดีขึ้นโดยลำดับ^{๑๐๐}

การกระทบกระทั่งทางด้านจิตใจ จนทำให้เกิดความเจ็บใจ ถือเป็นเรื่องทนได้ยาก แต่ก็ต้องอดทนให้ได้ เพราะไม่สามารถที่จะเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฉะนั้น การหลีกเลี่ยงกับความเจ็บใจไว้ในจึงเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้เรื่องร้ายเรื่องยุติลงได้ ไม่ก่อเรื่องขึ้นมาใหม่ อันจะเป็นปัญหาที่จะทำให้ต้องทำใจให้มีความอดทนอีกครั้ง นั่นหมายถึงการเจ็บใจจะต้องดำเนินต่อไป อาจทำให้เกิดปัญหามากขึ้นมากกว่าการเจ็บใจ อาจมีผลกระทบต่อการร่างกายการอดทนต่อการเจ็บใจ จึงเป็นสิ่งที่ควรทำ เพื่อป้องกันสิ่งที่เหนียวความคลาดหมายไม่ให้เกิดขึ้น เช่น การอดใจเมื่อถูกด่า ถูกนิทา ถูกดูถูกเหยียดหยาม เพื่อให้เกิดความเจ็บใจ และทำให้เกิดความทุกข์ภายในจิตใจ หากอดใจได้ก็ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า มีผลคือทำให้ใจเยือกเย็น เป็นสุขใจ^{๑๐๑} ความสุขใจของชาวตำบลตาลทอง คือ การไม่เป็นทาสของสุรา ซึ่งเป็นเหตุให้ประพฤติดิฉิธรรมและจริยธรรมการไม่ตกเป็นทาสของสุราเหล่านี้เกิดจากการอดทนต่อสิ่งยั่วใจต่างๆ ได้ จึงได้ชื่อว่าเป็นการได้พัฒนาจิตของตนให้เป็นจิตที่มีคุณภาพ

๔.๗ สรุป

ชาวบ้านในตำบลตาลทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานีได้นำเอาหลักชั้นศีลธรรมในการแก้ไขปัญหาคาติ่มสุรา กล่าวคือ ในปัจจุบันชาวบ้านในตำบลตาลทองมีการติ่มด้วยมูลเหตุจากโลภะ โทสะ โมหะ อันส่งผลให้ผู้กระทำได้รับโทษ ทั้งทางกฎหมาย และทางจิตใจ ส่วนผู้ถูกระทำย่อมเกิดความสูญเสีย กลายเป็นความวุ่นวายสับสนในสังคมจากการติ่มสุราที่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลปล่อยใจไปตามกระแสดังกล่าวย่อมสามารถกระทำติ่มสุราได้ง่าย ซึ่งแนวทางการเว้นการติ่มสุราที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยการนำขันติที่เป็นคุณธรรมพื้นฐานมาสนับสนุนการเลิกติ่มสุรา ด้วยการอดทน อดกลั้น เพียรระวังไม่ให้การติ่มสุราเกิดขึ้นภายในจิตใจ รวมถึงสกัดกั้นมิให้ประพฤติดิฉิธรรมการติ่มสุรา ด้วยการอดทนอดกลั้นระงับความคิด ความพยายามที่จะเลิกติ่มสุรา จากนั้นจึงนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนให้เว้นจากการติ่มสุราได้อย่างเด็ดขาด เมื่อเลิกจากการติ่มสุราได้แล้วย่อมสามารถทำความดีได้และรับการยกย่อง

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระครูสุตุดมกิจ รองเจ้าคณะอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๙๙} สัมภาษณ์ กมลรัตน์ จิตติชัยโรจน์ ชาวบ้านป่าหวาย วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ สมัย บุชาอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาลราษฎร์สมบูรณ์ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์พระอธิการทอง พนมุตโต เจ้าอาวาสวัดเจริญศรีสมพร ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

ในสังคม ด้วยเว้นจากการประพฤติกู้ ทางกาย ทางวาจา ทั้ง ๆ ที่อาจประสบเหตุอันก่อให้เกิดการดื่มสุรา แต่สามารถถอนอดกลั่นไว้ได้ รวมถึงสามารถถอนอดกลั่นต่อความลำบากตรากตรำทางกาย ความหนาว ความร้อน พร้อมกับความดิ้นรนภายในจิตใจ เช่น ความเมตตากรุณา ความเสียสละที่เจริญงอกงามขึ้น จึงสามารถกระทำการสิ่งดีงามต่าง ๆ ได้ และพัฒนาไปสู่ความดีที่ยิ่งขึ้นไป อันจะช่วยจรรโลงให้สังคมเกิดความเจริญงอกงาม